

ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI

FAKULTA PEDAGOGICKÁ

KATEDRA MATEMATIKY, FYZIKY A TECHNICKÉ VÝCHOVY

STŘÍHÁNÍ A TVORBA VYSTŘIHOVÁNEK PRO ROZVOJ JEMNÉ MOTORIKY

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Lenka Košvancová

Učitelství pro mateřské školy

Vedoucí práce: PhDr. Petr Simbartl, Ph.D.

Plzeň, 2023

PROHLÁŠENÍ

Prohlašuji, že tato bakalářská práce je mým původním autorským dílem, které jsem vypracovala samostatně. Všechny zdroje, prameny a literaturu, které jsem při vypracování používala nebo z nich čerpala, v práci řádně cituji s uvedením úplného odkazu na příslušný zdroj.

Lenka Košvancová

Obsah

Úvod.....	4
1 Teoretická část.....	5
1.1 Motorika u dětí předškolního věku.....	5
1.2 Jemná motorika.....	6
1.2.1 Význam	6
1.2.2 Vývoj.....	7
1.2.3 Manipulace	8
1.2.4 Manipulační funkce a komponenta	8
1.2.5 Úchop	9
1.3 Nůžky a jejich historie	10
1.3.1 Stříhání nůžkami u dětí předškolního věku.....	11
1.3.2 Jak naučit dítě stříhat.....	12
1.3.3 Jak správně držet nůžky	13
1.4 Historie stříhání a vystřihovánek.....	13
1.4.1 Osoba, která vyzdvihla papírové modely a vystřihovánky	14
2 Tematický celek	15
2.1 Význam a využití vystřihovánek	15
2.2 Popis tvorby tematického celku.....	16
2.2.1 Software Procreate	19
2.3 Návrhy tematického celku a jejich pracovní postup.....	20
3 Reflexe z praxe.....	28
3.1.1 Návčik stříhání – ocas veverky	28
3.1.2 Otestování tematického celku – liška, medvěd, zajíc a jelen	30
4 Distribuce materiálů	37
4.1.1 Učitel'ské portály	37
4.2 Licence CC	39
4.3 Publikace materiálů	40
Závěr.....	45
Resumé.....	46
Cizojazyčné resumé.....	47
Poznámkový aparát, seznam použité literatury a pramenů	48
Seznam obrázků	50

Úvod

Pro bakalářskou práci jsem si zvolila téma stříhání a vystřihovánek, protože během praxí a času stráveného v mateřské škole jsem si všimla, že děti mají velký problém stříhat. Chtěla jsem vytvořit tematický celek, který by byl pro děti zábavnější formou pro nácvik stříhání. Zároveň aby bylo poznat o jaké zvíře se jedná, protože je důležité děti seznamovat s okolním světem v reálné podobě, tak jak ho vidíme. Tematický celek je vytvořen podle náročnosti, která by měla postupně narůstat.

Cílem této bakalářské práce je zjistit, jak rozvíjet u dětí jemnou motoriku za pomoci stříhání a vystřihovánek. Rovněž stručně seznámit čtenáře s významem a vývojem jemné motoriky, manipulací, manipulačními funkcemi a úchopem. Dále čtenáři představit nůžky jako nástroj, jak je správně držet a jak s nimi naučit dítě stříhat. Nakonec pak stručně uvést historii stříhání a vystřihovánek i osobu, která vyzdvihla vystřihovánky a modely z papíru.

V praktické části práce je představený tematický celek a popis jeho tvorby. Také jaký je význam a využití vystřihovánek. Tematický celek obsahuje 5 návrhů s lesními zvířaty, kde u některých z nich jsou varianty s různou obtížností od nejjednodušších po nejtěžší. Před realizací v praxi jsem tematický celek otestovala na sobě. Při pozorování v praxi jsem si pokládala tyto otázky: Jak děti zvládají stříhání? Která část z tematického celku byla u dětí nejoblíbenější? S čím měly děti největší obtíže? Pozorované děti byly ve věkovém rozmezí od 3 do 6 let. Po otestování tematického celku v praxi a zjištění, že je realizovatelný jsem vytvořené materiály poslala k publikaci pod licencí CC.

1 Teoretická část

Teoretická část bakalářské práce se bude zabývat jemnou motorikou, okrajově obsáhne i motoriku hrubou. Dále se v teoretické části chci věnovat významu a vývoji jemné motoriky u dětí předškolního věku. Konkrétně u dětí ve věku od 3–6 let. Práce se zabývá dále manipulací a úchopem.

Následovat bude stručná historie o nůžkách, o stříhání a vystřihovánkách v českých zemích. V části věnované nůžkám se dále zabývám tématem, jak by správně děti předškolního věku měly nůžkami stříhat. A nakonec zmiňuji v teoretické části významnou osobu, která u nás vyzdvihla téma stříhání, vystřihovánek a papírových modelů.

1.1 Motorika u dětí předškolního věku

Hrubá motorika a motorika jemná jsou dva různé typy pohybu, které se u dětí předškolního věku postupně vyvíjí. Hrubá motorika se týká pohybů velkých svalových skupin a koordinace svalů, kdežto jemná motorika se zaměřuje na pohyb menších svalových skupin, a to zejména na pohyb rukou a prstů.

Pohyby jako je například chůze, běh a skákání zahrnuje motorika hrubá. Tyto dovednosti si vyžadují koordinaci mezi různými částmi těla a dětem pomáhají rozvíjet sílu, vytrvalost, rovnováhu a již zmíněnou koordinaci. Hrubá motorika je rovněž důležitá pro zlepšování orientace v prostoru a vnímání vlastního těla.¹

Jemná motorika se týká pohybů menších svalových skupin, které jsou požadované pro přesné a kontrolovatelné pohyby prstů a rukou. Díky jemné motorice získáváme dovednost, která je důležitá pro činnosti jako je psaní, kreslení, nebo právě stříhání. Tato motorika se v předškolním věku vyvíjí u dětí postupně.

Hrubá motorika je rovněž základem pro motoriku jemnou, protože silnější svaly a koordinované pohyby velkých svalových skupin umožňují vyvinout jemnější pohyby rukou. Obě zmíněné motoriky jsou podstatné pro rozvoj dítěte. Tyto motoriky mohou být

¹ *Jemná a hrubá motorika* [online]. 2015 [cit. 2023-06-07]. Dostupné z: <https://www.specialni-pedagogika.cz/jemna-a-hruba-motorika/>

podporovány různými hrami, aktivitami a cvičením, které podněcují pohybové schopnosti a koordinaci.²

1.2 Jemná motorika

Jemná motorika je vyobrazována jako schopnost, při které se obratně a kontrolovatelně manipuluje s malými předměty v daném prostoru. „Zahrnuje všechny pohybové aktivity prováděné drobnými svalovými skupinami, zejména rukou, ale i úst či nohou, vyžadující přesnost při plnění motorického úkolu.“³ Jemná motorika je charakteristická pro kreativní aktivity člověka.

K jemné motorice patří i grafomotorika, oromotorika, vizuomotorika, mimika, logomotorika a manipulační aktivity.

1.2.1 Význam

Význam jemné motoriky spočívá v používání schopností a ovládnutí menších svalových skupin. A to zejména na rukou, zápěstí a prstech. U dětí předškolního věku je jemná motorika především důležitá při denních činnostech, jako je psaní, kreslení, manipulace s drobnými předměty, malování, stříhání a vystřihování.

Celkový rozvoj jemné motoriky u dětí předškolního věku je důležitý, jelikož napomáhá vytvářet základy pro úspěch ve škole, a především každodenním životě (používání příboru, držení kartáčku na zuby atd.).

Dále rozvíjení jemné motoriky dítěti napomáhá zlepšovat jeho kognitivní schopnosti. Například pokud dítě bude manipulovat s drobnými předměty, rozvíjí se u něj schopnost rozlišovat tvary, barvy a velikosti. To následně napomáhá rozvoji vnímání, porozumění a paměti.⁴

Celkově je tedy význam jemné motoriky důležitým faktorem pro úspěšný vývoj dítěte předškolního věku. Rozvoj by měl být podporován prostřednictvím různých her

² *Jak rozvíjet jemnou motoriku u dětí* [online]. 2021 [cit. 2023-06-07]. Dostupné z: <https://www.pexo.cz/blog/tipy-a-triky/jak-rozvijet-jemnou-motoriku-u-deti?fbclid=IwAR3ZJOBV983PsiVnn0TyKTKHK8has8PwkiVkfEngwjHXCqdvSkLkPko-Y>

³ VYSKOTOVÁ, Jana a Kateřina MACHÁČKOVÁ. *Jemná motorika: vývoj, motorická kontrola, hodnocení a testování*. Praha: Grada, 2013, s. 10

⁴ *Kognitivní vývoj v předškolním období* [online]. [cit. 2023-06-07]. Dostupné z: https://is.muni.cz/el/ped/jaro2014/SC4BK_ONPS/um/kap6/kap6_2.html

a aktivit. Pro děti ve věku od 3 do 6 let by to byly například aktivity jako je skládání puzzle, kreslení a vybarvování, stříhání a různorodá grafomotorická cvičení.⁵

1.2.2 Vývoj

Vývoj jemné motoriky probíhá u dětí již v prenatálním období, následuje období novorozenecké, kojenecké, batolecí, předškolní, a nakonec věk školní. Vývoj jemné motoriky, rozvíjení dovedností prstů a rukou probíhá především v prvních deseti letech života dítěte.⁶

Ve vývoji bych se zaměřila konkrétně na období mezi 3. a 6. rokem života dítěte, tedy pouze na období předškolní. „*Předškolní věk je charakteristický zpomalováním vývoje. Psychomotorický vývoj je plynulejší. Pohyby dítěte jsou koordinovanější. Dozrávají motorické funkce ruky.*“⁷

Dle Bednářové se v oblasti jemné motoriky většina předškolních dětí ráda věnuje stavebnicím, mozaikám a rukodělným činnostem, které potřebují jistou zdatnost a pečlivost.⁸

Pro rozvoj jemné motoriky u dětí mezi 3. až 4. rokem Bednářová doporučuje dělat každodenní činnosti jako je sebeobsluha, různé manipulační hry a tvořivé činnosti, při kterých je potřeba rukou. Konkrétně si děti obvykle dokáží v tomto věku samostatně ze sebeobsluhy učesat vlasy, vyčistit zuby a s dopomocí zapnout knoflíky a zipy. Pracují se stavebnicemi, kostkami a skládkami jako jsou puzzle, nebo zasouvání kolíčků do otvorů. S ostatními dětmi hrají pexeso, či domino. Důležité je zlepšování koordinace oka a ruky.

Děti v tomto věku začínají stříhat i nůžkami. Ze začátku jsou schopny přestříhávat papír pouze na menší proužky, ustříhávají rohy papíru a postupně zkouší stříhat delší kusy.

⁵ Osobní překlad. GREUTMAN, Heather. *Basics of Fine Motor Skills: Developmental Activities for Kids* [online]. 2017 [cit. 2023-06-07]. ISBN 9781544058337. Dostupné z: <https://www.growinghandsonkids.com/>

⁶ VYSKOTOVÁ, Jana a Kateřina MACHÁČKOVÁ. *Jemná motorika: vývoj, motorická kontrola, hodnocení a testování*. Praha: Grada, 2013. ISBN 978-80-247-4698-2. s. 26

⁷ VYSKOTOVÁ, pozn. 6, s. 33

⁸ BEDNÁŘOVÁ, Jiřina a Vlasta ŠMARDOVÁ. *Diagnostika dítěte předškolního věku: co by dítě mělo umět ve věku od 3 do 6 let*. 2. vydání. Ilustroval Richard ŠMARDA. Brno: Edika, 2015. Moderní metodika pro rodiče a učitele. ISBN 978-80-266-0658-1. S. 6

Děti mohou stříhat po čáře, která jim dopomáhá, či bez jakékoliv pomocné linie. „*V tomto věku jsou to však začátky stříhání, nelze vyžadovat přesnost vystřížení v naznačené linii.*“⁹

Mezi 4. a 5. rokem děti rozvíjí jemnou motoriku uzlováním šňůrek, obtiskováním razítek, pomocí v domácnosti jako je stolování, míchání, podávání věcí v kuchyni. Jemná motorika prstů i ruky se zdokonaluje. Dítě se začíná v tomto věku učit vázat tkaničky na botách a je schopné tvořit s více detaily, či pracovat s více dílky například při skládání puzzle.

Během 5. a 6. roku umí dítě házet míčkem na cíl, dokáže přišít velký knoflík, nebo prošívát papír i látku jehlou s tupým hrotem. Jemná motorika je v 6 letech poměrně vyspělá a pohyby prstů i rukou jsou přesnější a plynulejší.

Nakonec je důležité si uvědomit to, že každé dítě má individuální vývoj jemné motoriky. Každé z dětí je schopno dosáhnout jistých milníků v rozdílném věku. Někteří dosáhnou milníku ve vývoji dříve, zatímco jiní mohou potřebovat delší dobu.

1.2.3 Manipulace

Manipulace je manuální činnost, při které se odborně zachází s manipulovaným předmětem. Je to schopnost, která napomáhá uskutečňovat koordinčně náročné pohyby, rychle si tyto pohyby osvojovat a podle měnících se podmínek je upravovat. „*Často se tento termín používá k vyjádření toho, že ruce pohybují nějakým objektem, aby vykonaly požadovanou aktivitu.*“¹⁰

Dle Vyskotové zahrnuje manipulace záměrné a cílené pohyby jednotlivých částí rukou, které jsou potřebné pro práci s předměty. Formy manipulace se vzájemně propojují podle potřeb člověka. Mezi formy manipulace patří úchopy, údery, tlaky prstů, nebo dlaní. Během manipulace člověk používá jednu, či obě ruce zároveň.

1.2.4 Manipulační funkce a komponenta

„*Vývoj jemné motoriky je důležitý ukazatel normy, patologie, či opoždění ve vývoji dítěte. Počátky lze vystopovat již v prenatálním období. Na ně navazuje období*

⁹ BEDNÁŘOVÁ, pozn. 8, s. 66

¹⁰ VYSKOTOVÁ, pozn. 6, s. 10

novorozenecké, kojenecké, batolecí, předškolní a školní věk“¹¹ U manipulačních funkcí bych se zaměřila především na věk předškolní.

V této oblasti je předškolní věk dle Vyskotové typický pro zpomalování vývoje. Dozrávají motorické funkce a pohyby dětí jsou koordinovanější. Zároveň od tří let je doba, kdy děti u nás začínají chodit do mateřské školy, začínají objevovat svět kolem nich, učí se novým dovednostem a samostatnosti. Při nově získaných dovednostech si děti zlepšují manipulační schopnosti a začínají být více jisté a obratné.

*„U manipulace se popisují dvě hlavní složky: přenosová a manipulační komponenta.“*¹² Přenosová komponenta představuje natáhnutí ruky k danému předmětu, zatímco manipulační komponenta znázorňuje vlastní úchop a následnou manipulaci s předmětem. Komponenta manipulační probíhá pomaleji nežli přenosová, protože zde dochází ke zrakové kontrole. Během zrakové kontroly se nastavuje finální pozice ruky a prstů před úchopem.

Před celkovou manipulací je potřeba dodržet určité podmínky, a to najít předmět, zaměřit se na něj, stabilizovat tělo při nápřahu ruky, posunout paži k předmětu, uchopit jej a následně pak je možná manipulace s předmětem.

1.2.5 Úchop

Úchop je základní složkou i podmínkou pro manipulaci. Jedná se o interakci mezi rukou a uchopovaným předmětem. Úchopů je spousta, ale dle Vyskotové jsou dva modely uchopovacích pohybů, které lze analyzovat, a to úchop silový a úchop precizní. Při každém úchopu je podstatné brát v potaz jaké jsou jak anatomické, tak i funkční možnosti ruky a celé horní končetiny. Zároveň je nutné brát ohledy na fyzikální vlastnosti uchopovaného předmětu (velikost, tvar, hmotnost, ...).

Úchopy závisí i na tom, zdali je úchop vertikální, či horizontální. Při vertikálním pohybu bývá úchop silového charakteru, zatímco při horizontálním pohybu je úchop spíše závislý na obratnostní rovině.

*„Proces úchopu lze rozdělit na několik fází. Nejčastěji se rozlišují tři fáze úchopu – fáze přípravná, fáze úchopu a manipulace a fáze uvolnění.“*¹³

¹¹ VYSKOTOVÁ, pozn. 6, s. 26–36

¹² VYSKOTOVÁ, pozn. 6, s. 49–51

¹³ VYSKOTOVÁ, pozn. 6, s. 53–55

Při přípravné fázi se dle Vyskotové osoba připravuje na náročnost, složitost i namáhavost úchopu. Zkoumá hmotnost předmětu a kde se v prostoru onen předmět nachází. V této fázi se člověk seznamuje, odhaduje a zhodnocuje podmínky pro jejich zdolání. Ve fázi přípravné je její trvání individuální v závislosti na okolnostech, zkušenostech a celkovém stavu jedince. Tato fáze se dělí na tři dílčí části: část orientace, část přiblížení a část vlastní prepozice. Část orientace a přiblížení zahrnuje činnost celého organismu, ale část vlastní prepozice se týká vhodné pozice pro úchop.

Fáze úchopu a manipulace počíná chvílí úchopu předmětu a následnou fixací. Následně je zahájena manipulace s vybraným předmětem. Během celé fáze probíhá střídavé a dostatečně silné svalové napětí.

Fáze uvolnění je spojená s činnostmi jako je odložení daného objektu a oddálením ruky.

1.3 Nůžky a jejich historie

Nůžky jsou jednoduchý mechanický nástroj, který je určený ke stříhání, či oddělování různých materiálů jako je například papír, textil, karton, plasty nebo drátky a tenké kovy. Nůžky jsou tvořeny dvěma ostrými čepelemi, které pojí šroub, či kloub na jednom konci a na konci druhém se nachází rukojeť. Nyní máme mnoho druhů nůžek jako jsou nůžky kadeřnické, zahradnické, kancelářské, lékařské, nebo šicí.

U nejstarších nůžek tyto čepele pojilo pero a používali je staří Mezopotámci. Jejich využití bylo zejména na stříhání zvířecího rouna a postřihování nití.¹⁴

„Asi 1500 let před naším letopočtem pak podobné předměty užívali v Egyptě.“¹⁵ Nejdůležitější část oněch nůžek bylo pérování, které samo oddalovalo čepele, právě tím měl člověk jednu ruku volnou. Dodnes se tento typ nůžek využívá na stříhání ovcí.

„Zajímavější je jiná věc: britský egyptolog William Flinders Petrie (1853-1942) zařadil do 1. století našeho letopočtu vznik prvních křížových nůžek, tedy nástroje, který má

¹⁴ *Nůžky a kleště* [online]. 2023 [cit. 2023-06-07]. Dostupné z: <https://www.levactvi.cz/levak-a-pracovni-nastroje/dilenske-naradi/>

¹⁵ Osobní překlad. *Who Invented Scissors?* [online]. 2021 [cit. 2023-06-12]. Dostupné z: <https://www.thoughtco.com/who-invented-scissors-4070946>

dva listy spojené nýtem tak, aby se mohly pohybovat.“¹⁶ Podobné nástroje se vyráběli i ve starověké Číně. Každopádně napříč středověkem se nadále využívaly nůžky pružinové a pouze se zdokonalovaly. Do 5. století po Kristu se datuje písemný záznam o nůžkách, které byly běžným nástrojem krejčí a holičů. Nůžky vyráběli řemeslníci individuálně. Jejich funkce závisela na schopnostech každého řemeslníka.

Následně se roku 1761 spustila manufakturní výroba nůžek, o kterou se zasloužil Robert Hinchliffe z anglického Sheffieldu. V této výrobě se nově objevilo odlévání částí, díky kterému bylo možné vyrobit velké množství nůžek, a především i relativně levně.¹⁷

1.3.1 Stříhání nůžkami u dětí předškolního věku

Stříhání nůžkami patří u dětí k činnostem, které je baví, a proto je dobré ho využít jak v praxi v mateřské škole, tak i třeba v jejich volném čase. Je pro děti důležité jim vysvětlit, a především pochopit princip stříhání. Dále jak správně nůžky vybrat a jaká je jejich konstrukce.

Některé děti se učí nápodobou, jak v mateřské škole, tak od staršího sourozence, nebo za cílené pomoci učitelek. *„Dítě by si tak mělo ještě v období předškolní výchovy vytvořit dostatečně upevněné návyky při držení nůžek, stříhání a obstřihování a také poznat, které nůžky jsou především pro běžnou výtvarnou práci ve škole i doma vhodné.“*¹⁸

Pro lepší manipulaci je vhodné volit nůžky se zakulacenou špičkou, které jsou bezpečnější. Délka stříhů je krátká, ale při stříhání vyvinou dostatečnou sílu. Pro nácvik stříhání je vhodné vybrat takové nůžky, u kterých jdou nože po sobě i bez křížení, jelikož děti s nimi papír přestřihnou a pouze ho neohnou. Vhodným materiálem pro nácvik stříhání je běžný kancelářský papír, který má optimální tloušťku a dítě jej přestřihne bez větších obtíží. Materiály jako je karton, kůže a látka jsou pro nácvik nevhodné a je lepší je ponechat na později.

Stříhání papíru je činnost, která potřebuje koordinovanost pohybů obou rukou a sílu v prstech, trpělivost, pečlivost a orientaci v prostoru.

¹⁶ ZÁRUBA, Jiljí. *Kdo vynalezl nůžky?* [online]. 2019 [cit. 2023-06-07]. Dostupné z: <https://www.ireceptar.cz/hobby/kdo-vynalezl-nuzky-20190927.html>

¹⁷ Osobní překlad. *Who Invented Scissors?* [online]. 2021 [cit. 2023-06-12]. Dostupné z: <https://www.thoughtco.com/who-invented-scissors-4070946>

¹⁸ *Stříhání nůžkami - učíme se stříhat s malými leváčky* [online]. 2013 [cit. 2023-06-07]. Dostupné z: <https://www.levactvi.cz/levak-a-predskolni-vychova/strihani-nuzkami/>

Pro začátek jsou zde nůžky s dvěma oky za sebou, které nám umožňují pohybovat rukou souběžně s dítětem. Nebo mít po ruce nůžky, s kterými budeme dítěti ukazovat, jak by mělo správně stříhat. Stejně tak jako je důležité, aby dítě pochopilo, proč nůžky stříhají a jak by mělo s nimi pracovat. Ze začátku děti papír spíše pouze nastříhávají, poté začínají vykružovat tvary, ale precizní obstřihování z plochy papíru je náročné, proto bychom měli vybírat takovou obtížnost stříhání, která je úměrná vzhledem k věku a schopnostem dítěte.¹⁹

1.3.2 Jak naučit dítě stříhat

Správné držení nůžek je pro dítě důležitým krokem. Stříháním procvičuje jemnou motoriku, která dítěti v budoucnu ulehčí především proces psaní. Schopnost stříhání přichází ve třech stádiích:

- Trhání
- Odstříhávání
- Přesné stříhání

Během trhání dítě dokáže uchopit papír a trhat ho na kousky. Začíná s velkými kusy, které postupně zmenšuje, až do nejmenších velikostí. V tomhle stádiu dítě procvičuje postavení palce proti dvěma prstům (ukazováčku a prostředníčku) a rovněž při tom trénuje protichůdné pohyby rukou.

Po trhání následuje odstříhávání. Při tomto stádiu dítě začíná pracovat s nůžkami a dokáže s nimi odstříhávat velké kusy papíru. Začátky mohou být nerovné, později dítě tyto kusy odstříhává v rovné linii.

Posledním stádiem je přesné stříhání, při kterém dítě dokáže již stříhat podle nakreslené předlohy, sleduje čáru, po které stříhá a zvládne vystříhnout zaoblené tvary. Dítě se naučí stříhat rovné čáry, poté klikatě a následně oblouky (kolečka, srdce...). Nakonec zvládne i ostré tvary a úhly, jako například čtverce a obdélníky. Postupem času se dítě naučí papír držet a otáčet, podle potřeby.²⁰

¹⁹ *Stříhání nůžkami - učíme se stříhat s malými leváčky* [online]. 2013 [cit. 2023-06-07]. Dostupné z: <https://www.levactvi.cz/levak-a-predskolni-vychova/strihani-nuzkami/>

²⁰ Jak naučit používat dítě nůžky?. In: <https://www.hrajsisnami.cz/> [online]. 2021 [cit. 2023-06-07]. Dostupné z: <https://www.msbene.cz/soubor-strihame-s-detmi-1600-.pdf>

1.3.3 Jak správně držet nůžky

„Ukažte dítěti, jak dát u nůžek palec do menšího otvoru a ukazováček s prostředníčkem do většího. Pokud je ve větším otvoru ještě místo, může do něj dítě dát i prsteníček. Plastové nůžky, které jsou vyobrazeny nahoře, jsou vhodné pro děti, jež drží nůžky v ruce poprvé. Až bude dítě nůžky držet, srovnejte mu ruku tak, aby při pohledu shora vypadaly jako rovná čára. Správně stříháme s nůžkami drženými kolmo k papíru.“²¹

1.4 Historie stříhání a vystřihovánek

Historie stříhání a vystřihovánek v českých zemích má kořeny především v lidové tradici a řemeslném umění.

Stříhání papíru, jinak známé jako „papírové šití“, či „šití českou jehlou“ bylo v minulosti rozsáhlou činností mezi ženami na venkově i ve městě. Tyto ženy vytvářely různé dekorativní vzory a ozdoby na různé předměty denní potřeby, jako třeba ubrusy, šaty, stolky a další.

Vystřihovánky zobrazovaly tradiční obrázky nebo scény vyřezané z papíru. Měly využití jako ozdoby na stěny, okna, nebo vánoční stromky. Často měly tematiku zvířat, přírody, lidových tradic a náboženských motivů. Stříhaný papír se stal součástí různých folklorních a kulturních akcí, jako jsou festivaly, výstavy a lidové slavnosti.

Ve 20. století se stříhání a vystřihovánky staly součástí lidového umění a řemeslného dědictví. V šedesátých letech se „Státní nakladatelství dětské knihy“ ujalo vedení a později v roce 1969 se přejmenovalo na „Albatros“ a zaměřovalo se na vystřihovánky tradičních figurek, jednodušších modelů aut, letadel a vlaků. *„Složitější výtvary domácích autorů se začaly častěji objevovat teprve po roce 1970, avšak skutečný rozmach tvorby papírových modelů nastal v polovině devadesátých let s nástupem počítačů a grafických modelů.“²²*

²¹ *První kroky - pracovní sešit Kumon*. Přeložil Kateřina ČEDÍKOVÁ. Praha: Svojtka & Co., 2018. Kumon. ISBN 978-80-256-2438-8.

²² Nenápadné umění: Kdy se do českých zemí dostaly papírové vystřihovánky?. *100+1* [online]. 2022, 1 [cit. 2023-05-20]. Dostupné z: <https://www.stoplusjednicka.cz/nenapadne-umeni-kdy-se-do-ceskych-zemi-dostaly-papirove-vystrihovanky>

1.4.1 Osoba, která vyzdvihla papírové modely a vystřihovánky

K významným osobnostem vystřihovánek a modelů z papíru v Čechách se řadí architekt Richard Vyškovský, který byl, jak víme z webu papirovaarcheologie.cz, významným tvůrcem vystřihovánek pro časopis ABC a Státní nakladatelství dětské knihy Albatros.

Spolu s R. Vyškovským pracoval ještě Pavel Blecha. Roku 1968 jim nechalo SNDK vydat jejich model „Karlštejn – dobývání hradu.“ Nejrozsáhlejším modelem jak v ABC, tak v SNDK byla vystřihovánka Pražského hradu. Od roku 1976 vytvářel nadále modely pro časopis ABC i SNDK R. Vyškovský sám.

Jeho návrhy jsou na první pohled poznatelné – pestrý a lákavý vzhled: velké množství černých linek, výrazné barvy, a přestože se návrhy modelů podobají reálnému vzhledu, vypadají spíše jako grafický obraz než jako přesný otisk reality. Ke svým modelům přidával i návodné kresby, které měly pomoci vidět sestavený model ve skutečnosti.

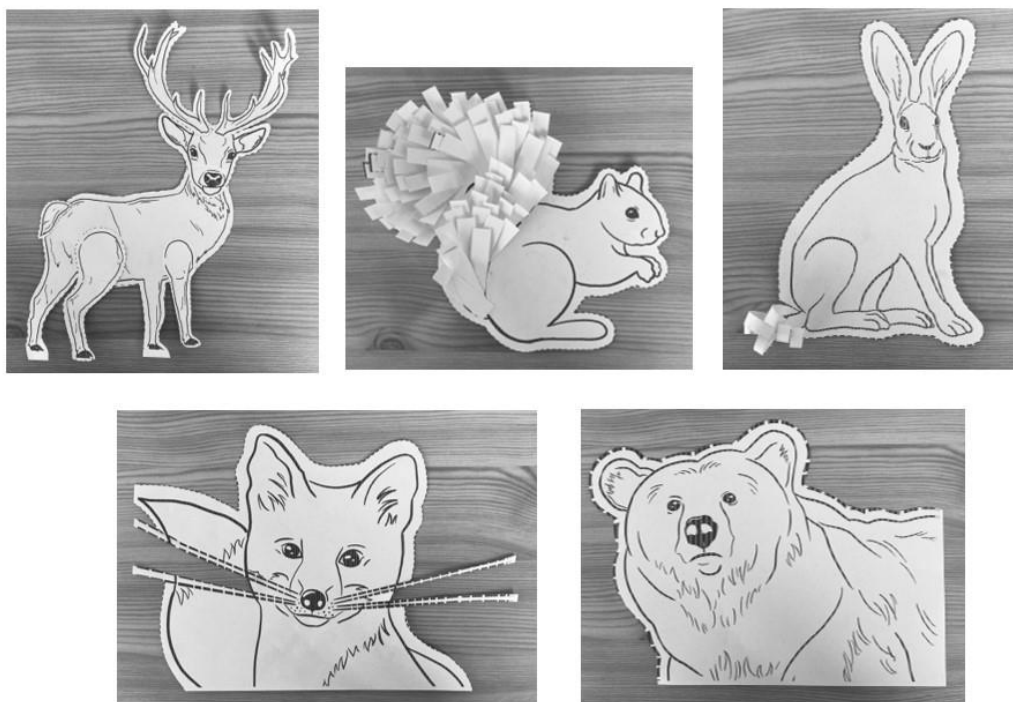

Obrázek 1: Vystřihovánka Pražského hradu (Zdroj <https://www.papirovaarcheologie.cz/z-historie/albatros/>)

U výtvarného stylu R. Vyškovského je typické rozmístění vystřihovánky a co největší šetření místem na ploše papíru. Celková konstrukce jeho prací je elegantní, propracovaná, a přesto přiměřeně složitá. Zároveň k jeho práci patří podrobný a logicky řazený návod, který má pomoci upozornit na zrádná místa při skládání.

2 Tematický celek

Tematický celek se skládá z lesních zvířat, a to jelena, veverky, zajíce, lišky a medvěda. Na obrázku jsou vidět mnou otestované a zkompletované návrhy vystřihovánek, které lze zároveň využít jako předlohu pro práci s dětmi v praxi.

Obrázek 2: Zhotovený tematický celek (Vlastní zdroj)

2.1 Význam a využití vystřihovánek

Před popisem tvorby tematického celku je vhodné zmínit k čemu vystřihovánky slouží a co jsou zač. Vystřihovánky jsou papírové, či kartonové objekty vytvořené vystřihováním a skládáním. Mají mnoho podob jako jsou například známé postavičky, rostliny, zvířata, dopravní prostředky a další.

Jsou kreativní aktivitou, při které se zabaví nejen děti, ale i dospělý. Rovněž vytvářením vlastních vystřihovánek je rozvíjena kreativita, jemná motorika a prostorová představivost. Dále mohou být vystřihovánky využity ve vzdělávacích aktivitách. Například v mateřských školách se vystřihovánky používají pro učení základních geometrických tvarů, barev

a zlepšování dovedností jako je stříhání a skládání. Vystřihovánky mohou být i dekorací, která v mateřské škole nejčastěji zdobí okna, podle tématu, či ročního období.

Vystřihovánky mohou být doplňkem pro ilustrace a umělecké projekty. Mohou být použity jako součást koláží nebo při tvorbě ilustrací do knih. V uměleckých dílech mohou díky vystřihovánkám vznikat zajímavé textury, tvary i rozměry děl. Posledním využitím vystřihovánek je terapie, při které slouží vystřihovánky jako relaxační terapie.

Celkově lze říci, že vystřihovánky mají význam jako zábavná a kreativní aktivita, vzdělávací nástroj, dekorace, umělecký element a terapeutická činnost.

2.2 Popis tvorby tematického celku

V první řadě bych zmínila mnou vybrané téma, jaké myšlenky a nápady tomuto tématu předcházely, co mě v jeho výběru nakonec utvrdilo, jak se dá nadále pracovat se zkompletovaným (vystřiženým a složeným) tematickým celkem, vysvětlení jednotlivých úrovní u vystřihovánek tematického celku, a nakonec proč jsou mé návrhy blíže realitě nežli fiktivní podobě zvířat, jak u materiálu pro mateřské školy bývá.

Ve finálním tematickém celku jsem si zvolila téma zvířat z lesa, konkrétně veverku, zajíce, lišku, medvěda a jelena. První jsem zvolila veverku, pro kterou je potřeba vyrobit ocas za pomoci krátce nastřihaných pruhů papíru. Druhý je zajíc, u kterého jsem si chtěla trochu pohrát s myšlenkou, jak k obyčejnému stříhání přidat i něco dalšího a tím to celé ozvláštnit – nakroutit mu před vystřižený ocas, který stačí pouze zakroutit a tím ho zvýraznit v prostoru. Další se objevuje liška, která má pomoci ve stříhání delších čar, ideálně bez zubů na papíru. Stejně tak jako zajíc má liška po vystřižení čar ony fousky do prostoru. Jako čtvrtou část celku jsem zvolila medvěda, kterého je potřeba obstříhnout a tím se naučit stříhat nerovné čáry a obloučky. Jako poslední tu je jelen, který je jediná vystřihovánka/skládačka. Zahrnuje 5 jednotlivých částí (hlavu, parohy, tělo, nohy a ocas), které po vystřižení a nalepení k sobě vytvoří majestátního paroháče.

Jelikož je celek dělán do reálné podoby zvířat, myslím si, že by ony vystřihovánky mohly být vhodné i pro dospělé, kteří by si chtěli vystříhnout pro sebe kousek lesa.

Před konečnou realizací bylo mým původním nápadem zrealizovat tematický celek, který by se skládal z hmyzu (pavouka, sluněčka, motýla, housenky a včely). Jakmile jsem

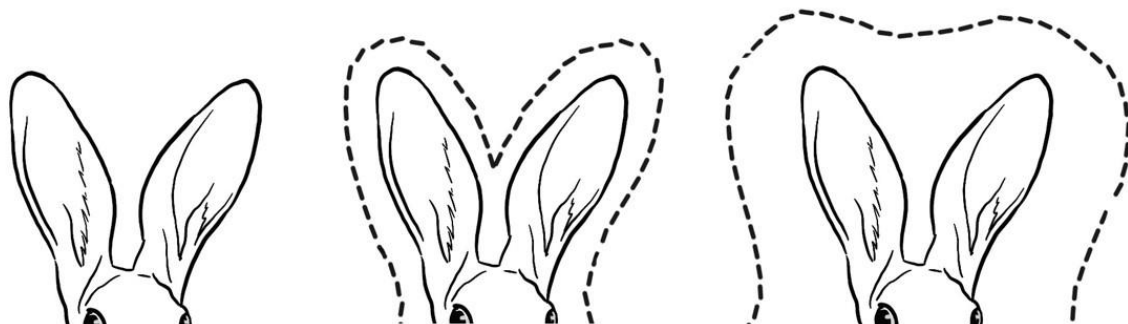
ovšem začala přemýšlet, jak jednotlivé části udělat originální a něčím zajímavé, tak mi došlo že mě nenapadá nic víc, než plastické nohy a tykadla. Mimo jiné pavouk není přímo hmyz, přestože se řadí stejně jako bezobratlí mezi členovce. Navíc bezobratlý by byl zajímavý svou diverzitou barev i tvarů, ale mnohé části návrhů by byly vhodné pro střihání dospělou osobou, ale nikoli dítětem. Rovněž jsou mé návrhy černobílé a barevnost by byla pouze možností při dotváření již vystřihané práce.

Nyní bych zmínila, jak je možné dále s vystřiženými návrhy zvířat z tematického celku pracovat. Můj osobní záměr byl z celku vytvořit větší projekt pro děti v mateřské škole, kde by si samostatně mohly poskládat svůj les. Seznámit se blíže se zvířaty, také se něco nového o nich dozvědět, případně si připomenout vše co už o nich znají a dotvořit si svou práci podle sebe.

Dále by šlo s tematickým celkem pracovat jako s papírovou diorámou nebo si z něho vyrobit jednotlivá zvířata na špejlích, či dřívkách. Pokud by byl na špejli například zajíc, bylo by možné z něj udělat zápich do trávy i květináče během velikonočních svátků.

Mimo jiné se dá s tematickým celkem pracovat za pomoci jiných materiálů jako je vlna, látky i přírodní materiál (listy, skořápky, usušené plody). U medvěda a veverky by se dala ku příkladu jejich huňatá srst znázornit za pomoci dříve zmíněné vlny, která by byla zabarvená do hněda.

Části tematického celku jsou uspořádány do jednotlivých úrovní (od nejlehčí po nejtěžší). Zajíc, liška a veverka mají tři úrovně. Jelen a medvěd mají pak úroveň pouze jednu. Tento nápad přišel až po prvotním vyzkoušení návrhů v praxi, kde jsem si všimla, že je pro některé děti obtížné obstrihovat zvíře podél čáry obrysu. Při následné úpravě a přidělování návrhů jsem usoudila, že bude vhodné vybírat úroveň tematického celku podle odhadu schopností a stupně jemné motoriky u dětí. Následně po vystřižení 1. úrovně volit postupně těžší varianty pro rozvoj jemné motoriky. Ale pokud si dítě samo vybralo onu těžší variantu hned na začátku, jeho výběr jsem respektovala a sledovala, jak si s tím dále poradí.

Obrázek 3: Jednotlivé úrovně návrhů, konkrétně vystřihovánky zajíce (Zdroj vlastní)

Poslední část popisu tvorby tematického celku je věnována důvodu, proč jsou mé návrhy vizuálně blíže realitě nežli fiktivní podobě. V této části jsem se rozhodovala, jak tematický celek pojmout a zrealizovat. Spoustu materiálů v mateřské škole a celkově pro děti je tvořen v jakési fiktivní, kreslené, a hlavně vtipné, ač nereálné podobě. Jenže svět kolem nás takový není. Medvědi nenesí kalhoty, veverky nemají úsměv od ucha k uchu a lišky se nekamarádí se zajíci, nýbrž je žerou. Není nutné přímo dětem ukázat reálnou drastickou podobu zvířat, jak to v přírodě chodí, ale spíše jim přiblížit jejich reálný vzhled, než jen ten pohádkový a zkreslený.

Vyrobený tematický celek se dle mého ve výsledku povedl, ale po jeho vyzkoušení v praxi s dětmi bych nejspíše upravila tloušťku čar. Konkrétněji bych slabší čáry více zvýraznila, jelikož se při mém pozorování dětem lépe stříhaly čáry silnější, které má například okolo sebe návrh s medvědem.

Zároveň bych nejspíše udělala trochu širší proužky jak u vousků lišky, tak u zajícovo ocasu, protože se při práci s nůžkami u dětí snáze natrhly, či zcela přetrhly. Záleželo ovšem i na pečlivosti dítěte. Když chtěly mít děti zajíce, či lišku rychle hotovou, tak ony nastřižené proužky odtrhávaly i rukou a nedostříhovaly je až do konce za pomoci nůžek.

Před testováním mnou vytvořených návrhů s dětmi v praxi, jsem si je vyzkoušela sama na sobě. Zda všechno funguje, tak jak jsem si představovala, zdali je tento tematický celek vůbec proveditelný. Z obrázku 2 si myslím, že tematický celek fungoval přesně tak, jak jsem si přála i představovala. Nejvíce časově náročná je na výrobu veverka a nejméně časově náročný je zas medvěd.

Celý tematický celek jsem tvořila skrze iPad v aplikaci Procreate.

2.2.1 Software Procreate

Procreate je software, který může používat jak běžný uživatel, tak i profesionál. Jeho pořizovací cena je na App Store 12.99\$, což je v přepočtu necelých 300 Kč (na oficiální stránce je tato cena 349,00 Kč). Má dle mého vysoké hodnocení. Od 36,1 tisíc uživatelů získal celkově 4,5 hvězdiček.

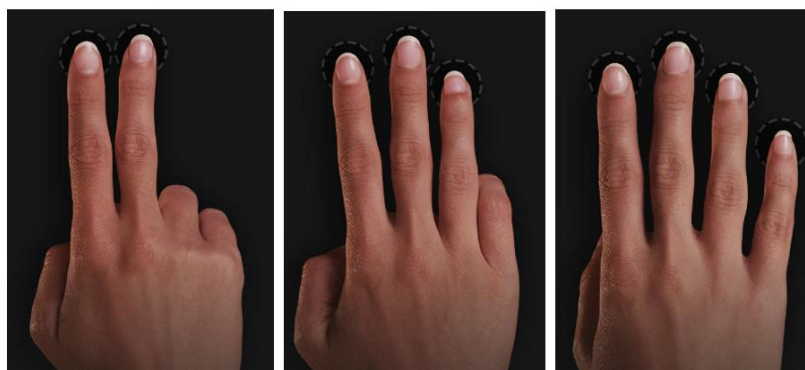
Procreate je aplikace pro digitální malbu, která je vytvořená pro operační systém iOS a iPadOS. Přirovnala bych tuto aplikaci ke kompletnímu, a především přenosnému uměleckému studiu.

Procreate má ve své knihovně nespočet štětců pro mokrou i suchou tvorbu, tužek, uhlíků a dalších nástrojů, které jdou mimo jiné i přizpůsobovat, či zcela nově vytvářet dle potřeb uživatele. V této aplikaci má uživatel maximální kontrolu nad výběrem barev, jejich dynamikou i harmonií. Pro ideální zvolení barev stačí jednoduše dotykem barvu zvolit v Color Companion.

Obrázek 4: Color Companion-vlastní volba barev (Zdroj <https://procreate.com/ipad>)

Procreate využívá pro zjednodušení ovládání prostředí dotyková gesta. Dotyk dvěma prsty vrací vytvořené kroky nazpět dozadu. Dotyk třemi prsty již vrácené kroky zopakuje. A dotek čtyřmi prsty skryje uživatelské rozhraní.

Obrázek 5: Dotyková gesta-dvěma, třemi a čtyřmi prsty (Zdroj <https://procreate.com/ipad>)

Pokud uživatel používá tužku iPencil, tak aplikace sleduje, jaký úhel a tlak je vyvíjený tužkou na display a vytváří se tak realistické zobrazení toho, jak by se vybraný výtvarný nástroj choval na pracovní desce. Procreate využívá snímkovací frekvence 120 fps na podporovaných zařízeních, čímž využívá plný potenciál technologie ProMotion od Apple.

Procreate nabízí funkce jako je QuickShape a ColorDrop. Quickshape napomáhá nakreslit požadovaný tvar (například kruh, trojúhelník, obdélník atd.). Stačí pouze nakreslený tvar držet a Quickshape ho dokonale provede. Zmíněný ColorDrop pomáhá vyplnit oblast vybranou barvou. Stačí zvolenou barvu podržet a přetáhnout na zvolené místo, které se tím následně vyplní. Nakonec tato aplikace umožňuje do vytvářených prací vkládat text.²³

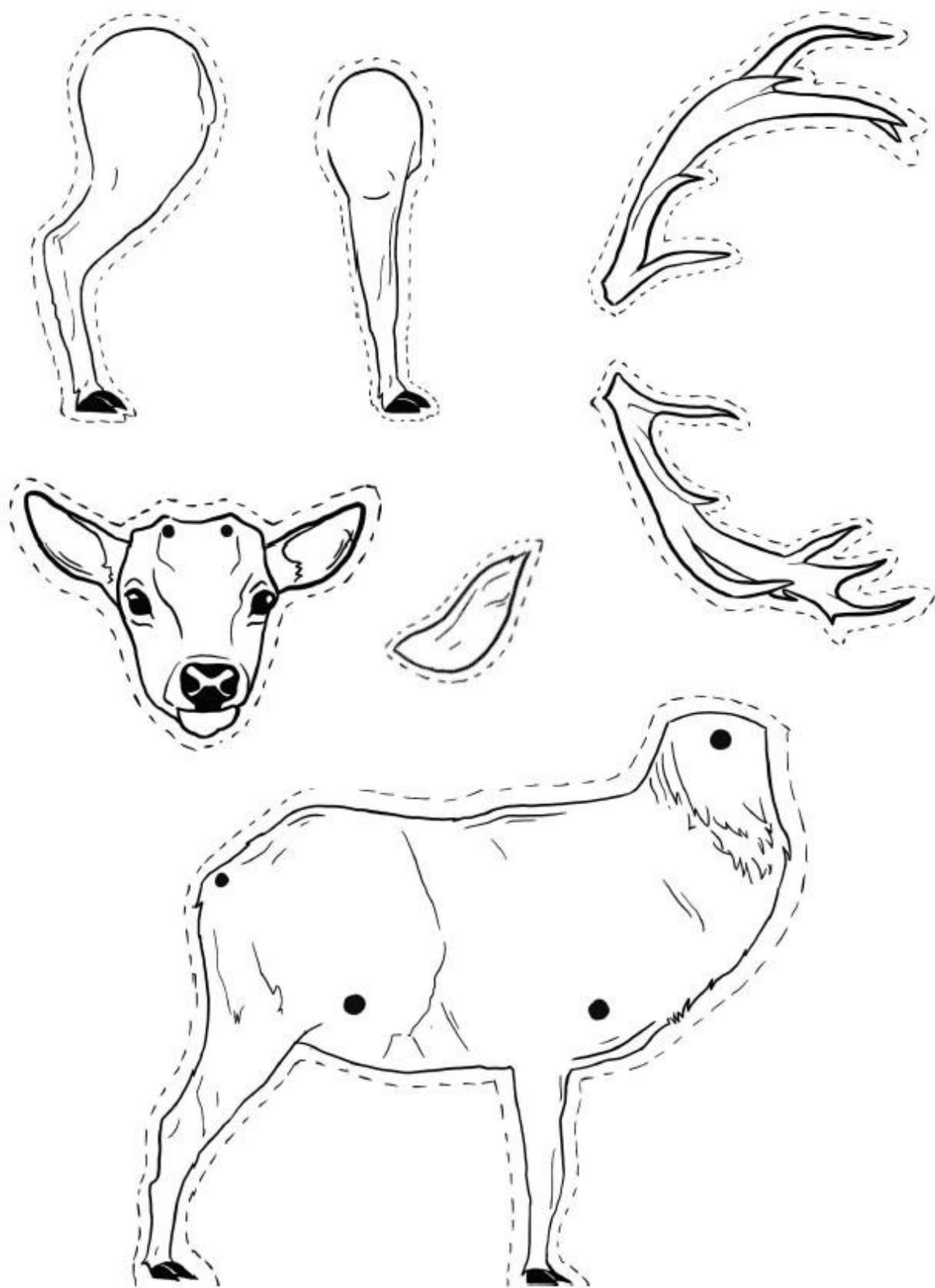
2.3 Návrhy tematického celku a jejich pracovní postup

Jednotlivé návrhy tematického celku bych radši uvedla zde v oddělené kapitole pro kontext s předchozími kapitolami, nikoliv pouze jako přílohy. Dále bych zmínila stručný pracovní postup ke každému z návrhů:

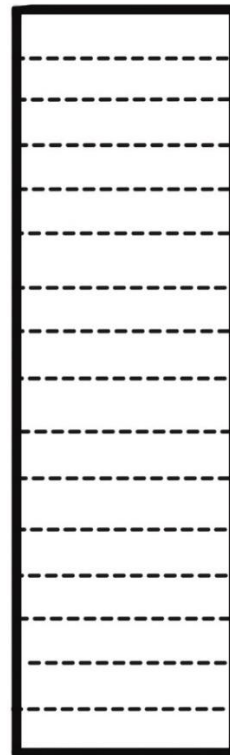
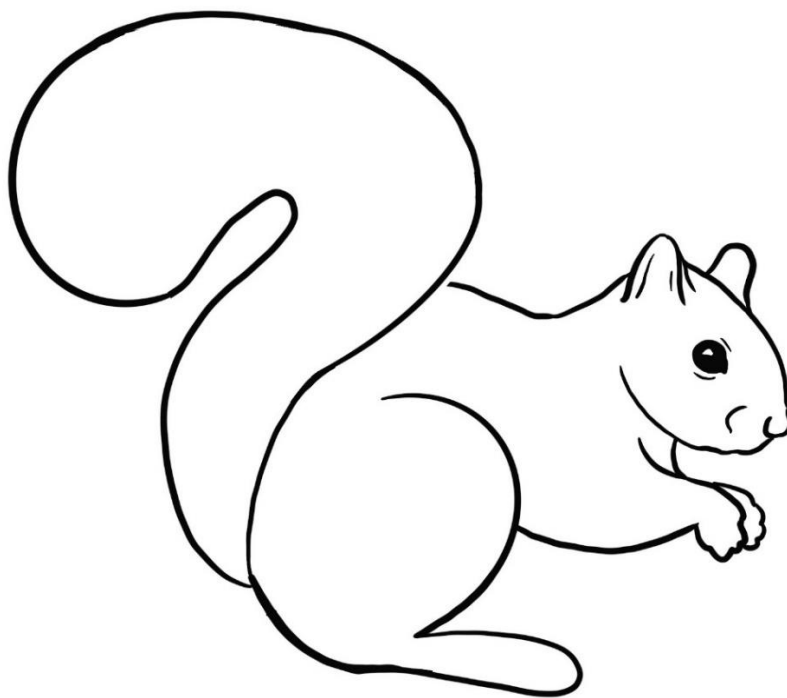
- **Jelen:** Tato vystřihovánka má 5 jednotlivých částí. Parohy, hlavu, tělo, nohy a ocas. Části jelena obstříhnete a nalepte na sebe. Na vystřihovánce jsou pomocné tečky, které naznačí, kam již vystřižené části nalepit. Jako první vystříhnete tělo jelena jako základ pro celou vystřihovánku. Poté hlavu a přední nohy (ty patří vpravo od nohou v základu). Jako poslední nalepíme parohy na hlavu a ocas na zadní část těla jelena.
- **Veverka:** Vyobrazený pruh nastříhejte na menší proužky (lze nastříhat i barevný papír mimo návrh stejným stylem – oranžová, hnědá). Následně nastříhané proužky nalepte veverce na ocas.
- **Zajíc:** Obstříhejte vyobrazené proužky okolo ocasu podle čar. Tam, kde je čára přerušovaná proužky nastříhejte. Následně si vezměte do ruky tužku, či špejli a ocas zajícovi zakruťte natočením.

²³ Osobní překlad. *Sketch. Paint. Create.* [online]. [cit. 2023-06-16]. Dostupné z: <https://procreate.com/ipad>

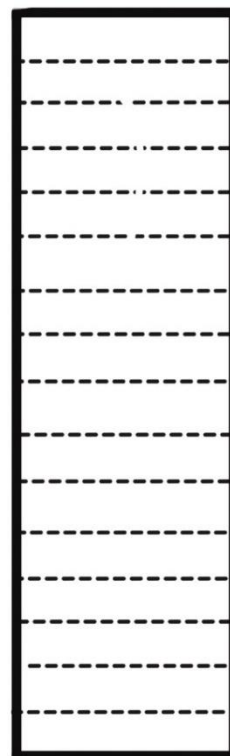
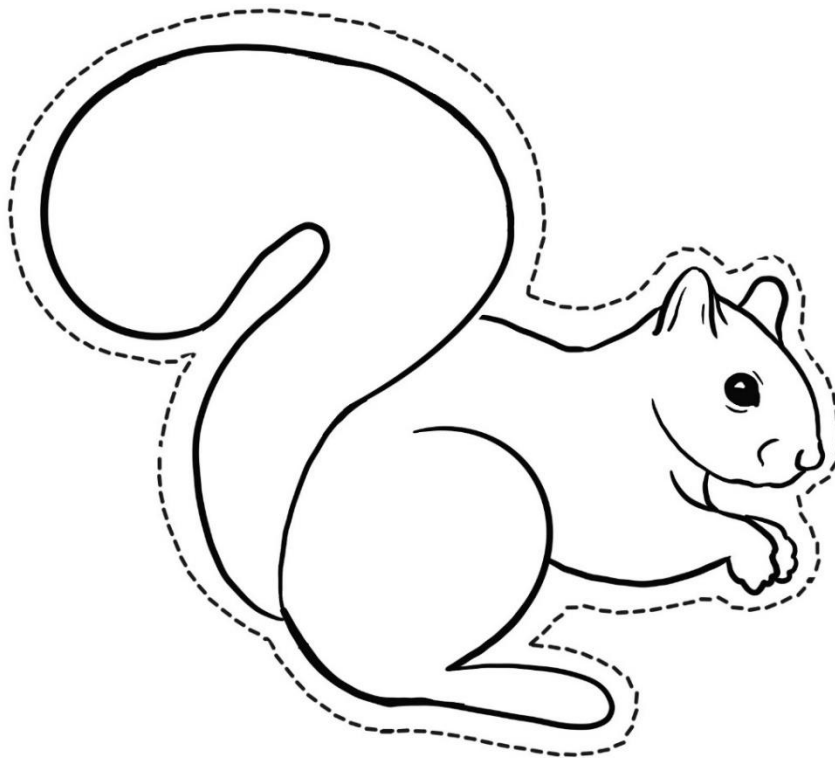
- **Liška:** Zde si vyzkoušíme delší stříhy. Vystříhněte lišce vousy podél čar. Ve výsledku bude mít liška vousky do prostoru jakoby plastické.
- **Medvěd:** Obstříhněte medvěda podél tlustě vyobrazené čáry.

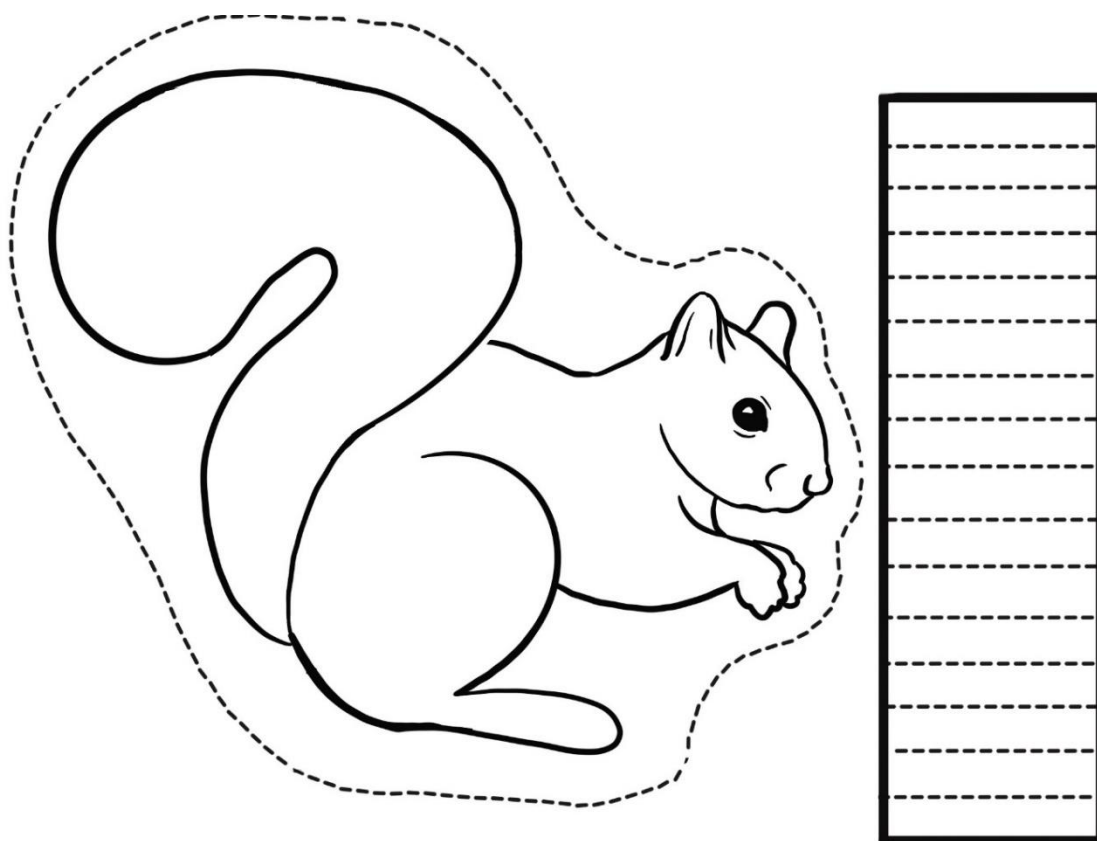
Obrázek 6: Část tematického celku – Jelen (Vlastní zdroj)

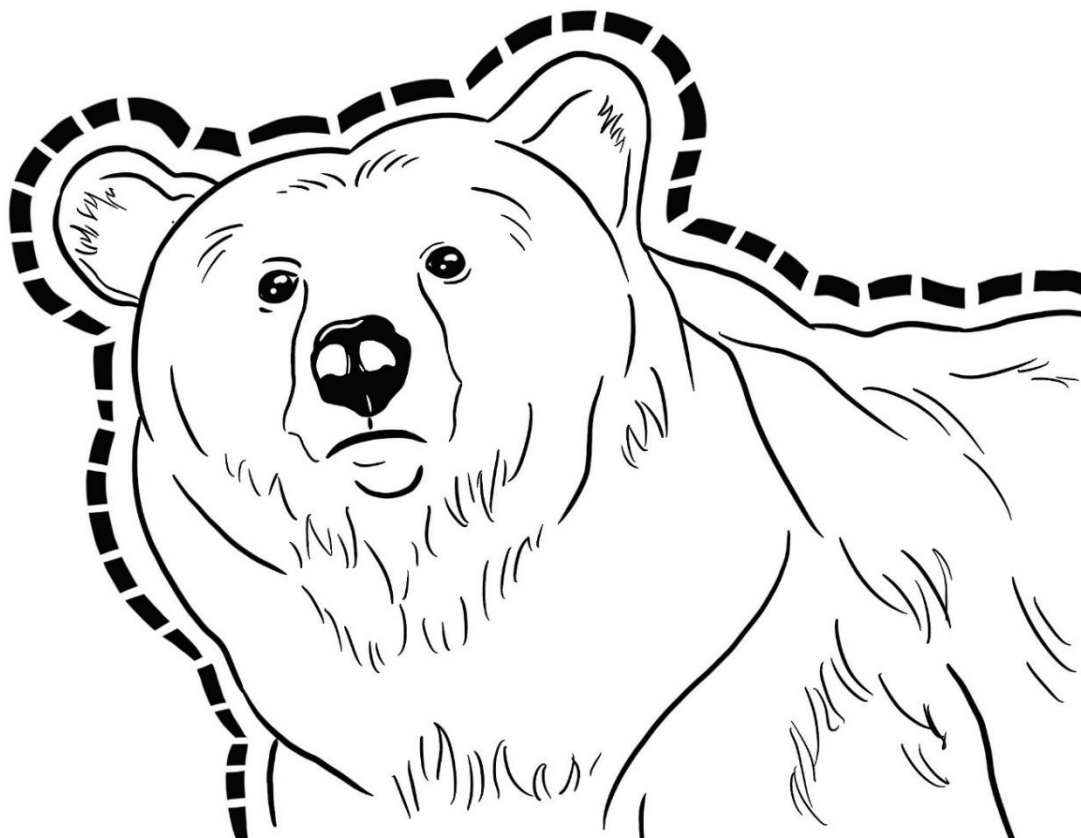
Obrázek 7: Část tematického celku – Veverka, 3. úroveň vystřihovánky (Vlastní zdroj)

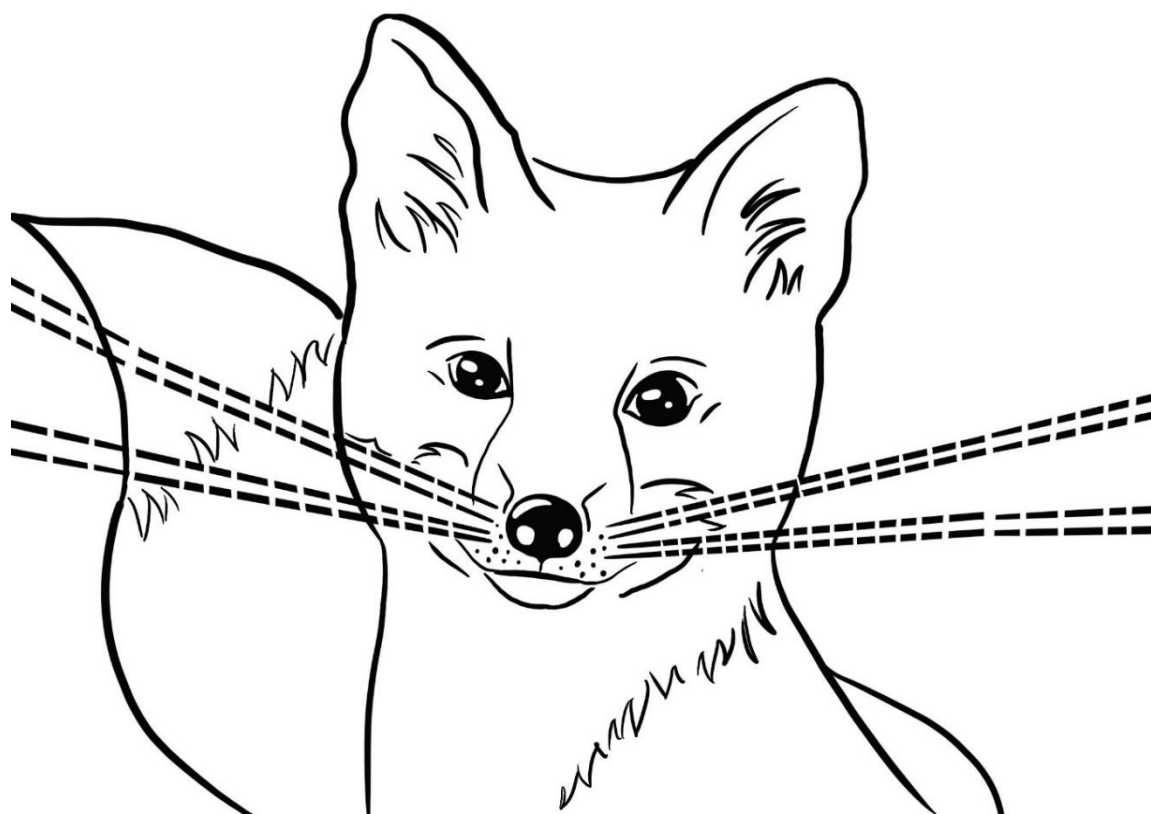
Obrázek 8: Část tematického celku – Veverka, 2. úroveň vystřihovánky (Vlastní zdroj)

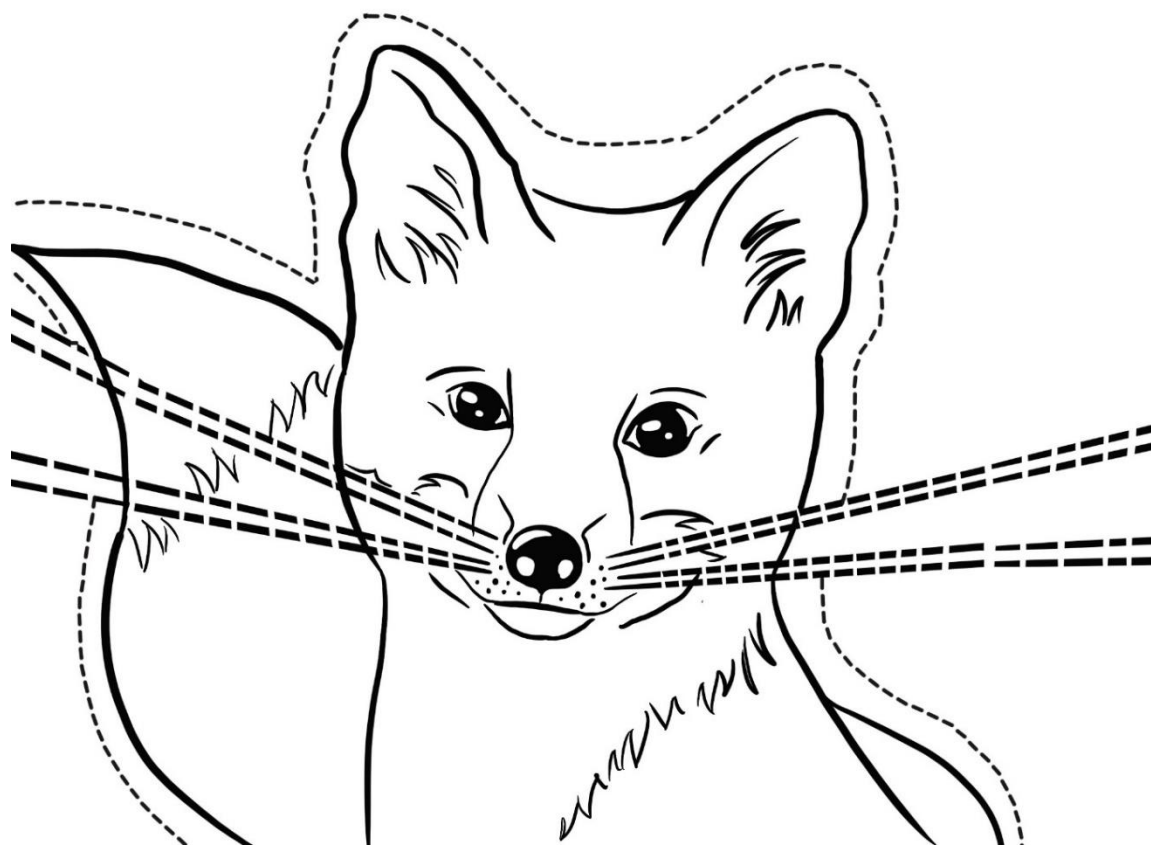
Obrázek 9: Část tematického celku – Veverka, 1. úroveň vystřihovánky (Vlastní zdroj)

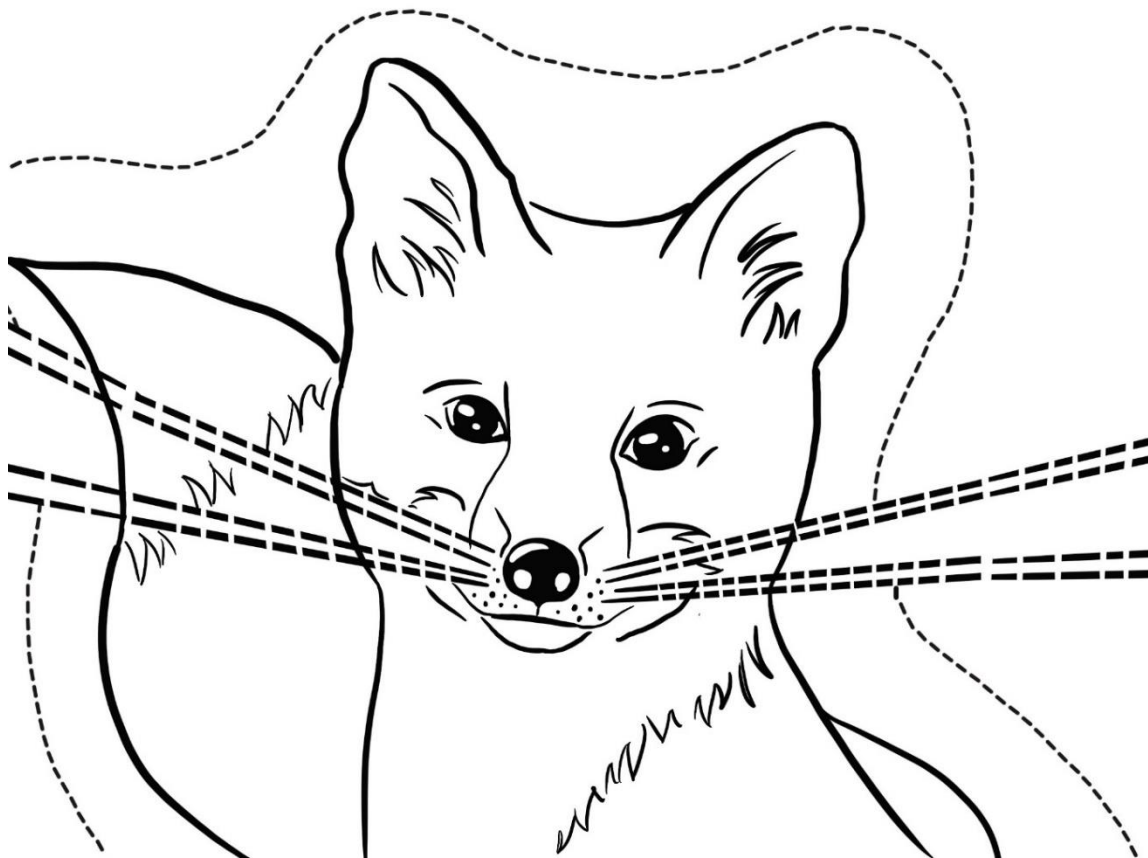
Obrázek 10: Část tematického celku – Medvěd (Vlastní zdroj)

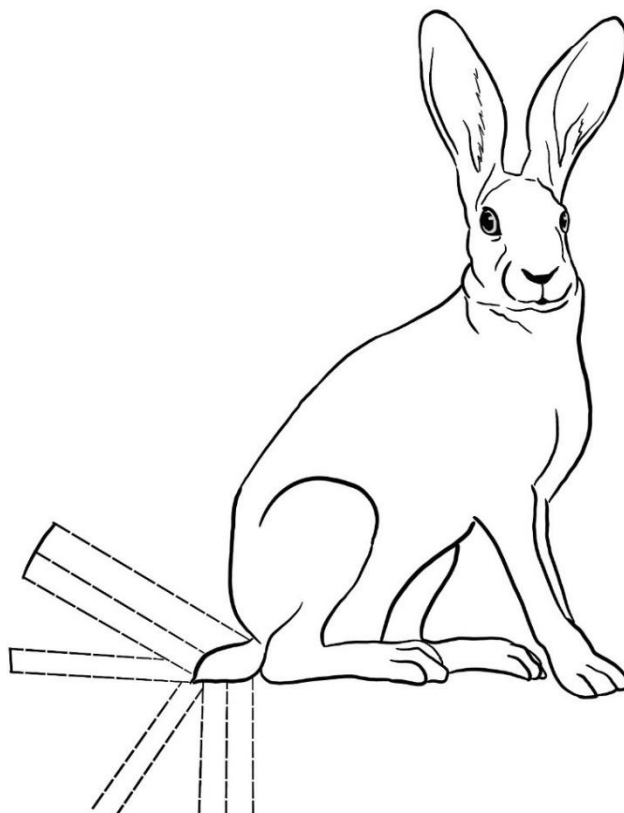
Obrázek 11: Část tematického celku – Liška, 3. úroveň vystřihovánky (Vlastní zdroj)

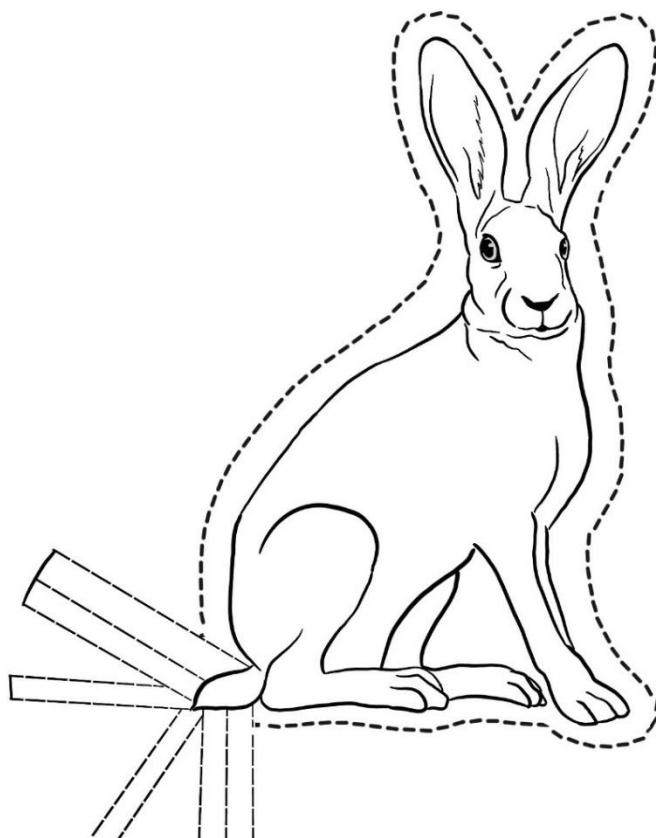
Obrázek 12: Část tematického celku – Liška, 2. úroveň vystřihovánky (Vlastní zdroj)

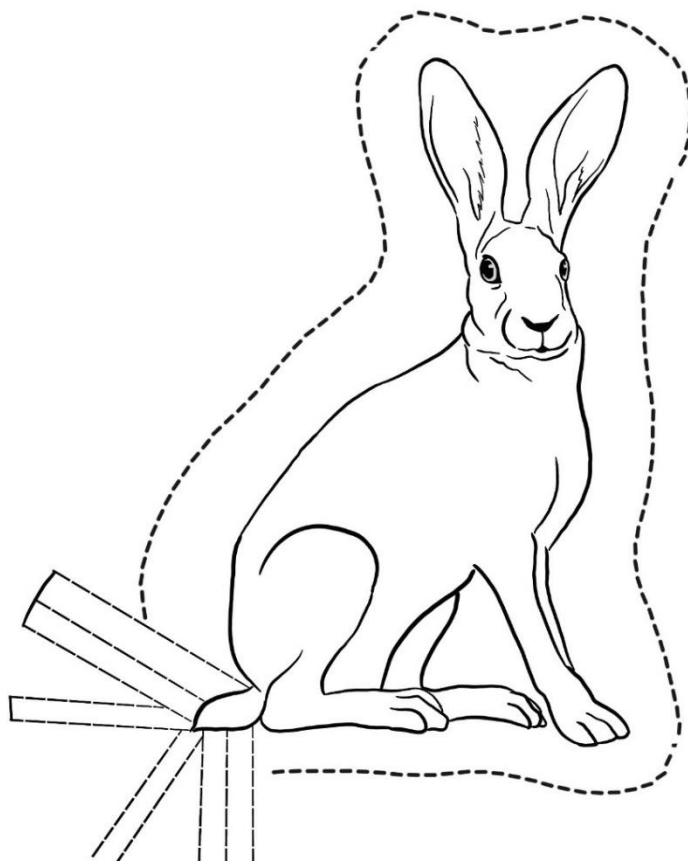
Obrázek 13: Část tematického celku – Liška, 1. úroveň vystřihovánky (Vlastní zdroj)

Obrázek 14: Část tematického celku – Zajíc, 3. úroveň vystřihovánky (Vlastní zdroj)

Obrázek 15: Část tematického celku – Zajíc, 2. úroveň vystřihovánky (Vlastní zdroj)

Obrázek 16: Část tematického celku – Zajíc, 1. úroveň vystřihovánky (Vlastní zdroj)

3 Reflexe z praxe

Pro svou reflexi k nácvičku stříhání ocasu veverky jsem využila závěrečných praxí, které se uskutečnily s dětmi, kterým bylo mezi 3 až 4 roky. Celkově jsem při této zkušební části tematického celku pozorovala 7 dětí, které byly rozdílné svými schopnostmi i dovednostmi.

U druhé části reflexe z praxe, kde jsem pracovala s již finálními návrhy tematického celku jsem pozorovala děti 6 ve věkovém rozmezí od 3 do 6 let.

3.1.1 Nácviček stříhání – ocas veverky

U nácvičku stříhání jsem zvolila z tematického celku veverku a to proto, že u výroby ocasu je potřeba nastříhat proužky, které se později na ocas lepí a následně tím tvoří 3D efekt.

Veverka v této skupině dětí byla prvotním prototypem. A to, zdali ji bude vhodné zahrnout do tematického celku i v její finální podobě.

Při pozorování jsem se zaměřila na to, v jaké ruce děti drží nůžky, s jakou přesností dokáží návrh vystříhnout, jestli je mé zadání pro děti srozumitelné a jak jsou děti při práci samostatné.

Sledovala jsem při nácvičku stříhání (ocas veverky) postupně sedm dětí – konkrétně 2 chlapce (CH1,2) a 5 děvčat (D1,2,3,4,5).

CH1 – pravák, jsou mu 4 roky. Úchop nůžek v ruce je správný. Během stříhání má problém držet v ruce proužek papíru, který má nastříhat na proužky menší. Ze stříhání vznikají velké kusy, ale jakmile se blíží na konec proužku papíru, tak jsou kusy, co jsou stříhané, tenčí. S dopomocí a držením papíru jsou jeho stříhy přesnější a téměř rovnoměrné. Při stříhání se objevují občasné záseky, které následně způsobují zubaté kusy papíru. Výsledné proužky mají mezi 1–3 cm.

D1 – nejdříve drží nůžky v levé, poté v pravé ruce. Je zde nejspíše stále nevyhraněná lateralita. Jsou jí 4 roky. Nůžky drží pouze mezi dvěma prsty, a to palcem a ukazovákem. Následně s dopomocí drží už nadále nůžky správně. Její proužky jsou rozdílné a hodně trhané, pokud dále nedosáhly nůžky na dostříhnutí papíru. Na konci proužku odstříhuje jen rohy. Má velké obtíže s držením proužku papíru, jelikož jej drží daleko od stříhů a následkem

jsou velké odštíhané kusy. Pokud se jí papír nedaří ustříhnout, tak ho silou odtrhává. Nastříhané proužky mají mezi 2–4,5 cm.

D2 – pravačka, jsou jí 3 roky. Nůžky jsou chycené s jistotou, ale v ruce jsou obráceně. Je poznat že dívka trénuje stříhání i doma. Má velmi jisté stříhy. Je potřeba drobná úprava v úchopu nůžek. Většina nastříhaných proužků má 3–4 cm, ale jednotlivé stříhy mají drobné zoubky. Nastříhané proužky působí ½ dojmem (=stříh do poloviny proužku papíru, zub, dostřížení zbytku proužku). Je zde vidět znatelný rozdíl při práci, jelikož trénuje doma se starším sourozencem.

D3 – nůžky prvotně chytá do pravé, v průběhu stříhání chvíli v levé, ale nakonec opět v pravé. D3 jsou 3 roky. Držení papíru zvládá sama bez jakékoliv dopomoci. Kusy stříhaného papíru jsou silnější. Stříhy jsou hodně zubaté a nerovné.

D4 – pravačka, jsou jí 3 roky. Dívka je velice pečlivá. Již nastříhané širší pruhy dále stříhá na tenčí (2–3 cm). Papír si drží v ruce sama a je opatrná na prsty. Doma nestříhá. Papír si drží akorát daleko, tak aby se jí dobře stříhalo a zároveň držela papír v bezpečné vzdálenosti od nůžek. Její stříhy jsou na etapy, ale výsledné proužky papíru jsou rovné.

D5 – pravačka, jsou jí 3 roky. Dívka drží nůžky obráceně. Nechce držet sama papír, odmítá to zkusit a vyžaduje si dopomoc při jeho držení. Proužky stříhaného papíru jsou zubaté, nerovné a mají mnohdy odštíhané rohy, ba někdy zůstávají neodstřížené.

CH2 – pravák, ale jakmile mu nejde stříhat, automaticky drží nůžky v obou rukách. Jsou mu 3 roky. Jeho styl stříhání je agresivní. Proužky papíru stříhá jen do poloviny, jsou zubaté, nerovné a roztřepené. Nůžky při stříhání drží s těžkostí a v křeči. Následné stříhání s dopomocí, ale je potřeba držet za něj papír (bojí se), dává prsty pod stříhy nůžek.

Obrázek 17: Prototyp veverky (Vlastní zdroj)

3.1.2 Otestování tematického celku – liška, medvěd, zajíc a jelen

K otestování zbylých návrhů tematického celku jsem sledovala posupně 6 dětí, kdy si každé z nich vybralo samo, co by chtělo vystříhávat. Dále jestli jeden či více návrhů. Rovněž jsem se navíc zaměřovala při pozorování na to, v jaké ruce drží dítě nůžky, jak přesné mají stříhy, zda chápou mé zadání a je jim srozumitelné a jak jsou při práci děti samostatné.

Nakonec jsem této skupině dětí ještě kladla otázku, jestli je práce baví a co jim přišlo na stříhaných návrzích osobně nejtěžší. Děti měly navíc možnost si vybrat návrh i podle úrovně obtížnosti.

Nyní jsem pozorovala šest dětí, z toho 2 chlapce (CH3,4) a 4 děvčata (D6,7,8,9).

D6 – vybrala si z návrhů jako prvního jelena a poté medvěda. Dívka je pravačka, je jí 6 let. Nůžky v ruce drží jistě. Její stříhy jsou ucelené. Doma hodně stříhá. Točí si při stříhání papírem-drží ho ve vzduchu bez opory stolu. Po dostříhání jelena má unavenou ruku. Pomocné puntíky byly ideální. Dívka nakonec sama lepí dle předlohy (slepení vystřihovánky). Stříhání medvěda bylo zcela bez problémů. Bylo podle dívky jednoduché. Měla plné stříhy. Silné čáry na tomto návrhu jsou vhodnější a jdou dívce lépe stříhat než u jelena.

→ „Parohy byly hodně „propletené“, proto mi přišly složité. Stříhání mě bavilo a chtěla bych ještě vystříhnout lišku.“

Obrázek 18: Vystřížená a slepená vystřihovánka jelena od D6 (Vlastní zdroj)

CH3 – z návrhů si vybral zajíce, kterým svou práci začal a následně si vybral i medvěda. Chlapec je pravák. Je mu 6 let. Při stříhání se chlapec snaží, ale nůžky drží pouze mezi palcem a prostředníkem. Doma nestříhá. Vystříhnout ocásek zajíce mu dělá trochu potíže. Obstříhnout medvěda mu přijde snadné. Obloučky mu jdou stříhat lépe. Ovšem stříhá proti prstům. Dokonce si svůj výběr vystřihovánek i vybarvil dle reálné představy.

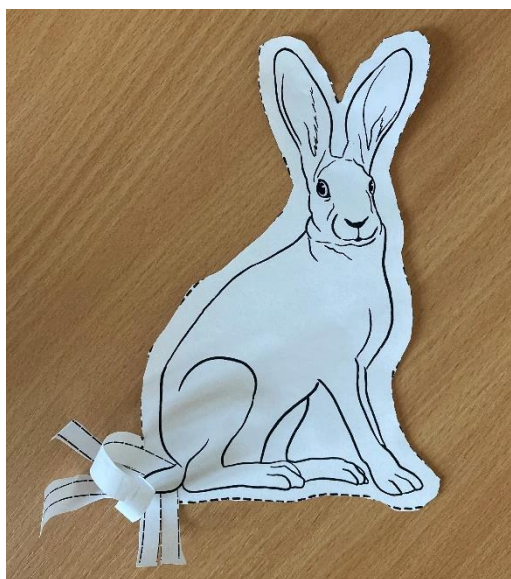
→ „Stříhání mě bavilo. Líbilo se mi točení ocasu tužkou. Medvěd byl lehký. Ještě si to vybarvím.“

Obrázek 19: Vystřížený medvěd od CH3 (Vlastní zdroj)

Obrázek 20: Vybarvený medvěd od CH3 (Vlastní zdroj)

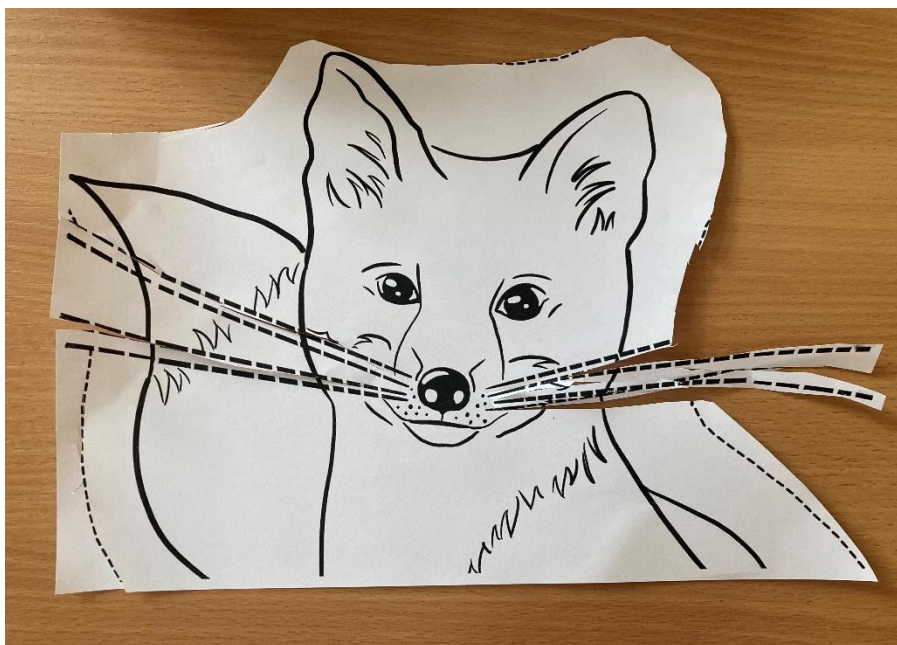

Obrázek 21: Vystřížený zajíc od CH3 (Vlastní zdroj)

Obrázek 22: Vybarvený zajíc od CH3 (Vlastní zdroj)

D7 – zvolila si bez váhání lišku. Dívka je pravačka a jsou jí 4 roky. I přes vysvětlení postupu, nechápe, jak se mají u tohoto návrhu stříhat vousky. Dělá si je tenké nikoliv podle čar, ale podle sebe. Stříhá si proti ruce. (I když si dívka zvolila lehčí variantu, přesto by bylo vhodnější mít variantu nejlehčí). Během svého stříhání si mění nůžky, kvůli jejich barvě. Ovšem při dostřihávání druhé poloviny je už unavená.

Obrázek 23: Vystřížená liška od D7 (Vlastní zdroj)

D8 – vybrala si z návrhů zajíce a lišku. Dívka je pravačka, je jí 6 let. Při stříhání zajíce je velmi pečlivá a stříhá přesně. Papír si drží a stříhá od ruky. Rovněž chápe zadání práce a v tichosti se soustředí na svou práci. Během dostřihávání je odtržený jeden proužek ocasu.

→ „Zajíc mě bavil, ale přišlo mi těžké nastříhat ocas na proužky. Největší sranda byla jeho kroucení.“

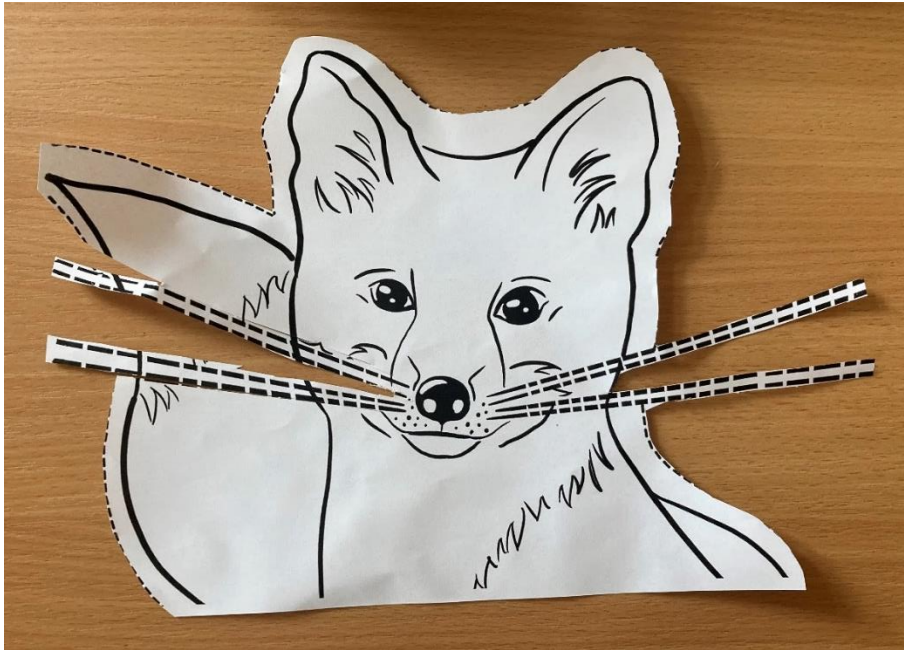
Obrázek 24: Vystřížený zajíc od D8 (Vlastní zdroj)

Obrázek 25: Detail na ocas (Vlastní zdroj)

U lišky stříhá postupně a systematicky (=okolo lišky, následně vousek, dále okolo). Fousek si dívka opatrně přidržuje rukou. Odstraňuje si přebytečný papír kolem lišky tak, aby ji nepřekážel.

→ „Chtěla jsem stříhat vousky ještě na půl, ale byly by příliš tenké.“

Obrázek 26: Vystřížená liška od D8 (Vlastní zdroj)

D9 – zvolila si nejdříve lišku a po dokončení ještě zajíce. Dívka je pravačka. Jsou jí 4 roky. Nůžky drží v ruce správně. Dělá táhlé a pečlivé stříhy, ale stříhá proti ruce. Fousky zvládá, ale jsou pro ni těžké. Se zajícem je problém u ocasu – utržení jednoho z proužků na kroucení.

Obrázek 27: Vystřížená liška od D9 (Vlastní zdroj)

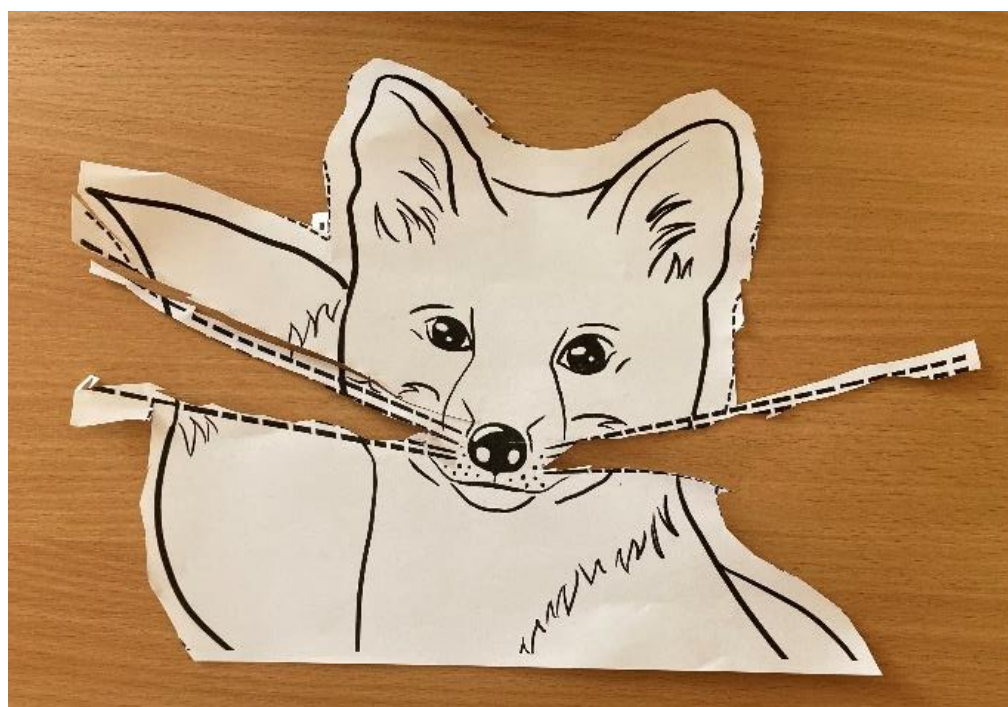
Obrázek 28: Vystřížený zajíc od D9 (Vlastní zdroj)

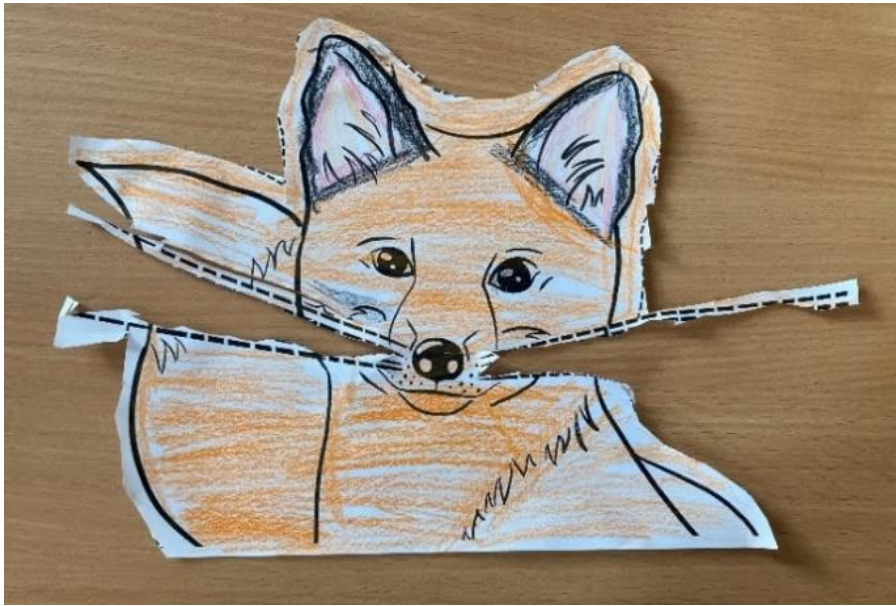
Obrázek 29: Detail na ocas od D9 (Vlastní zdroj)

CH4 – vybral si z návrhů pouze lišku. Chapec je pravák. Je mu 5 let. Při stříhání je velice zbrklý, snaží se stříhat rychle. Nůžky drží správně. Jelikož chce mít všechno hned hotové, dělá s nůžkami kousavé stříhy a tím nakonec i odtrhává z návrhu fousky lišky. Nakonec vybarvuje vystříženou lišku a říká jakou barvu má každá její část. Barevnostně odpovídá realitě.

→ „Není těžká, ale fousky ano.“

Obrázek 30: Vystřížená liška od CH4 (Vlastní zdroj)

Obrázek 31: Vybarvená liška od CH4 (Vlastní zdroj)

4 Distribuce materiálů

Po vybrání licence CC je nutné vybrat web, sdílenou stránku, či sociální síť, kde budou materiály k dispozici, máme na výběr z mnoha učitelských platforem pro sdílení materiálů jako je například „dum.rvp.cz“, „ucitelnice.cz“ a „dumy.cz“. Ze sociálních sítí nejčastěji používaný Facebook a jeho skupiny jako „Učitelky MŠ sobě (PK)“, „Učitelka MŠ“, „Učitelka v mateřině – materiály, tipy, inspirace...“, „Inspirace pro paní učitelky do MŠ“ a „Materiály MŠ pro učitelky a učitele“.

Jako konečný výběr webů na sdílení mnou vytvořených materiálů jsem si vybrala „dum.rvp.cz“ a následné sdílení schválených odkazů do skupiny na Facebooku z takového důvodu, že na web „rvp.cz“ chodí především lidé, co si stahují RVP a rovněž hledají digitální učební materiály. Na facebookové skupiny poté proto, že v těchto skupinách jsem a zároveň je zde spousta učitelek a učitelů mateřských škol, pro které jsou mé materiály určené.

Zveřejnění práce pod licencí CC jsem si vybrala, poněvadž jsem chtěla své návrhy sdílet veřejně, ale zároveň si uchovala jistá práva a kontrolu nad tím, jak budou dále mé návrhy použity (konkrétní zmínka licence, dle toho, co mi rvp.cz dá).

4.1.1 Učitelské portály

Při distribuci i shánění učebních materiálů lze využít různé portály. Vybrala jsem pár příkladů, u kterých zhodnotím jejich možnosti, výhody a nevýhody, na jaké z nich lze materiály sdílet, které portály jsou určené na prodej materiálů a které portály jsou do jisté míry omezené.

Mezi vybranými, probíranými portály budou: „rvp.cz“, „dumy.cz“, „ucitelnice.cz“ a „activucitel.cz“.

U portálu „rvp.cz“ je shánění i distribuce poměrně snadná. Pokud se materiál shání, překlikne se v menu na odkaz „Materiály do výuky“. Následně se zadá do vyhledávacího pole klíčové slovo (lze parametry i upřesnit podle stupně vzdělávání, tématu a činnosti). Pro případ, že by některé z dětí mělo speciální vzdělávací potřebu, je zde výběr z vad a postižení, které upřesní hledání z dostupných materiálů na portálu. Pokud se za pomoci upřesněných parametrů vhodné materiály najdou, jdou následně řadit dle data publikace, názvu materiálu, hodnocení, nebo počtu zobrazení (rovněž lze volit mezi sestupností a vzestupností materiálů).

Tento portál je přehledný, uživatelům dostupný, funkční a také je spravován Národním pedagogickým institutem České republiky (npi.cz). Proto by měl být na vyšší úrovni než náhodný, či neověřený učitelský portál, jelikož je přímo řízenou organizací Ministerstva školství. Materiály jdou zde distribuovat, jak popisují v kapitole 4.3.

Portál „dumy.cz“ zobrazuje digitální materiály pro výuku. Na portále je rozřazení materiálů podle typu vzdělávání, dále třídí aplikace podle systému (Windows, Android, Apple), eKnihy podle zaměření (poezie, beletrie, či odborná literatura), videa dle platformy (Pasco, iTriangle, Vernier, jiné), podle projektu a typu výukového zdroje. Portál má třídění materiálů přehledné a nabízí možnost náhledu a stažení.

Do nabídky učitelských portálů patří například i „ucitelnice.cz“, která má kategorie – stupeň vzdělání (MŠ, 1. a 2. stupeň, SŠ), předmět (ČJ, M, AJ, cizí jazyky a ostatní), témata, typ materiálu a formát materiálu. Tento portál má placené materiály, bývají to částky v desítkách korun. Jako výhodu tohoto portálu vidím, že uživatelé, kteří nemají čas materiály vyrábět, či nejsou příliš zdatní v oblasti práce na počítači, budou rádi za tuto možnost. Naopak si myslím, že nevýhodou je, že pokud je uživatel šikovný, materiálem se pouze inspiruje a ušetří si peníze.

Jako poslední portál zmíním „activucitel.cz“. Tento portál vypadá vizuálně jednodušší, ale účel pro uživatele splní. Pokud se zde hledá příprava, či učební materiál, stačí napsat hledaný výraz, popřípadě zvolit mezi ročníky (MŠ, 1. a 2. stupeň, SŠ, praktická a speciální škola, nebo ZUŠ). Následně stačí vybrat předmět a pokud se hledá materiál opakovaně, pomůže k dohledání i jméno autora.

Materiály jsou zdarma ke stažení. Zobrazují se počty stažení, anotace a datum nahrání materiálu, včetně všech výše zmíněných parametrů zadanych při hledání. Tento portál patří k novějším, ale vypadá, že je využíván v dostatečné míře.

Podobných portálů je na internetu mnoho, ale tyto čtyři mi přijdou zajímavé. Každý z nich je rozdílný, a přesto se zaměřují na totéž. Snaha nabídnout učební materiály do výuky všech možných stupňů vzdělávání, ať už zadarmo, či za drobný poplatek.

Každopádně si myslím, že portál „rvp.cz“ má mezi ostatními jakousi úroveň, už jen proto, že je pod Ministerstvem školství a vkládané materiály prochází kontrolou recenzenta předtím, než mohou být zveřejněné a dostupné pro další uživatele.

4.2 Licence CC

Licence Creative Commons, neboli licence CC je sada právních nástrojů, které autorům i tvůrcům umožňují sdílet své autorské dílo s veřejností, přičemž si ponechávají určitá práva a kontrolu nad tím, jak může být jejich dílo dále použito. Licence CC poskytuje základní smluvní podmínky pro sdílení, použití a vytváření odvozených děl z díla původního.

Licence CC fungují na principu otevřeného autorského práva (open copyright), což znamená, že autorská práva jsou stále chráněna, ale autoři děl umožňují lidem používat, sdílet a upravovat svá díla pod vymezenými podmínkami, které jsou stanoveny v konkrétní verzi licence CC.

Pro licenci CC existuje několik znění, které zahrnují různé podmínky používání díla. Základní verze licence CC Attribution (CC BY) umožňuje lidem sdílet, kopírovat, šířit, ba i vytvářet odvozená díla z práce autora, pokud jsou uvedeny základní informace o autorovi. Další znění licence CC mohou určit dodatečné podmínky, jako je vyžadování uvedení autora díla, zároveň použití díla výhradně jen pro nekomerční účely nebo zákaz vytváření nepůvodních děl.

Pro tvůrce jsou tyto licence užitečné, protože mohou své dílo sdílet s dalšími lidmi a zároveň si zachovat kontrolu nad tím, jak je jejich dílo používáno. Jsou také prospěšné pro lidi, kteří hledají materiály, které by mohli použít, sdílet, či upravovat pro své vlastní účely, aniž by při tom porušovali autorská práva autora.²⁴

Další označení licence CC krom „BY“, je nadále „BY-SA“, „BY-ND“, „BY-NC“, „BY-NC-SA“ a „BY-NC-ND“. Název u licence CC „BY“ znamená, že má člověk, který chce daný materiál s tímto označením používat uvést původ práce. S dalšími označeními se k uvedení původu práce přidávají další názvy. Zkratka „SA“ znamená, že má být zachována licence, tudíž „BY-SA“ značí uvedení původu práce-zachování licence. Dále „BY-ND“ je uvedení původu-nezpracování. Označení licence „BY-NC“ znamená, že má být uveden původ-neužívání komerčně. Jako další je licence s označením „BY-NC-SA“,

²⁴ *Creative commons* [online]. [cit. 2023-06-02]. Dostupné z: <https://search.creativecommons.org/>

u které se uvádí původ-neužívá se komerčně-zachovává licenci. (Kterou mimo jiné používám i u svých sdílených materiálů na portále dum.rvp.cz). A jako poslední je zde licence označená „BY-NC-ND“, kde je uvedení původu-neužívání komerčně-zachování licence.²⁵

Všechny výše zmíněné licence mají společné znaky. Licence povolují sdílenou práci šířit dále (i když se liší jejich podmínky). Pokud někdo šíří práci, licence vyžadují uvádění údaje o materiálu, ať už název práce, autora, nebo odkaz URL (na materiál, použitou licenci CC) a podobně.

Licence nelze vzít zpět, i když má autor díla, který je rovněž držitelem autorských práv, pravomoc dále svou práci nezveřejňovat pod licenci CC. Přesto nelze zamezit neoprávněnému nakládání s materiály uživatelům, kteří mají přístup ke kopii, případně její dříve upravené variantě. S každým šířením práce je nutné přidat odkaz URL na licenci CC.

Poslední společný znak licencí CC je ten, že licence zanikají v případě porušení licenčních podmínek ze strany nabyvatele. Pokud jsou porušené podmínky napraveny do 30 dnů, tak se licence sama obnoví.

4.3 Publikace materiálů

Pro publikaci materiálů jsem zvolila portály dum.rvp.cz a dumy.cz, kde jsem si jako první věc musela založit svůj profil, bez kterého by vyrobené materiály nešly nahrávat, ani dále publikovat. Pro rychlejší a praktičtější registraci a následné přihlašování jsem si zvolila přihlašování přes svůj vlastní gmail.

Je důležité vědět, jak publikace materiálů na webu dum.rvp.cz probíhá. V první řadě je potřeba si otevřít „Editační prostředí“ na ikoně profilu. Následně překliknout z editačního prostředí na záložku „Učební materiály“ a prokliknout se na „Vložit nový materiál“.

Otevře se formulář pro vkládání nového materiálu, nad kterým je napsáno, že po odeslání nově vloženého materiálu vytvoří systém v databázi nový učební materiál, kterému je přidělen identifikátor (číslo), pod kterým bude později dostupný pro veřejnost. Zároveň je v textu upozornění, že se dá k jednotlivým bodům popisu vracet, ale pouze do chvíle, než

²⁵ *Creative commons Česká republika* [online]. 2023 [cit. 2023-06-15]. Dostupné z: <http://www.creativecommons.cz/licence-cc/varianty-licence/>

bude materiál odeslán k publikaci. Popis po jeho odeslání k publikaci, či po jeho finální publikaci již upravovat nelze.

Název materiálu
je možné ho později změnit

Úložiště
ve kterém má být materiál umístěn

Vznik materiálu Tento materiál byl vytvořen v rámci jiného projektu podpořeného ESF, např. EU peníze do škol (**více**)

Prohlášení autora Prohlašuji, že tento materiál je v souladu s **pravidly pro publikaci** na Metodickém portálu RVP.cz

Obrázek 32: Formulář pro vložení nového materiálu na portálu dum.rvp.cz (Zdroj <https://admin-dum.rvp.cz/>)

Teď se přechází k části úprav nového materiálu. V těchto úpravách je popis výukového materiálu rozdělen do několika částí. Jednotlivé popisy lze vyplňovat a upravovat v libovolném pořadí. Pokud je odkaz zbarven červeně, znamená to, že je daná část popisu vyplněna chybě, nebo ještě vůbec vyplněná není. Na druhou stranu zeleně zbarvený odkaz ukazuje, že vyplněná část popisu je správně.

Jakmile jsou všechny části popisu správně vyplněné (mají zelenou barvu), objeví se pod odkazy tlačítko pro odeslání učebního materiálu k recenzi a následné publikaci.

Povinné položky

- **Základní popis**
- **Popis materiálu z hlediska použití ve vzdělávání**

Pod následujícím odkazem se nachází formulář pro nahrání souborů tvořících samotný učební materiál. Aby bylo možné materiál publikovat, musíte do systému nahrát alespoň jeden soubor.

- **Soubory tvořící učební materiál**

Nepovinné položky

Následující tři odkazy představují pokročilé možnosti popisu učebního materiálu. Jejich vyplnění je **nepovinné**.

- **Spoluautoři**
- **Průřezová témata**
- **Vazby na jiné materiály**

Obrázek 33: Zbarvené odkazy popisů pro úpravy materiálu (Zdroj <https://admin-dum.rvp.cz/>)

U povinných položek vidíme 3 odkazy, a to „základní popis“, „Popis materiálu z hlediska použití ve vzdělávání“ a „Soubory tvořící učební materiál“.

Při rozkliknutí prvního odkazu – základního popisu materiálu – se otevře formulář, ve kterém je potřeba doplnit název materiálu, který publikujeme. Pokračuje okénko pro anotace a klíčová slova, která by měla po zveřejnění materiálu pro veřejnost pomoci lidem ony materiály dohledat.

Druhý odkaz – popis materiálu z hlediska použití ve vzdělávání – obsahuje formulář, u kterého je zapotřebí vybrat jazyk, ve kterém je materiál napsán (lze si vybrat z nabídky). Dále o jaký typ interakce se jedná, zdali je to aktivita, výklad, nebo kombinace obou. Jaký druh výukového zdroje onen materiál je, jestli se jedná o pracovní list, prezentaci, text, pokus, či souvislý text. Jediné prázdné políčko bez předvolby popisu je časová dotace, která se udává v celých minutách.

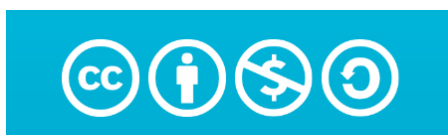
Předposlední část formuláře obsahuje výběr, pro koho je publikovaný materiál dle RVP určen (zda se jedná o vzdělávání předškolní, základní, jazykové, odborné, ...).

Poslední část zahrnuje výběr typu pro žáky se speciálními vzdělávacími potřebami v případě, pokud je materiál určen pro žáky s určitým typem postižení.

Třetí a zároveň poslední povinný odkaz zahrnuje popis obsahu souboru a nahrání souboru. Typ souboru může být například od obrázků ve formátech JPEG, GIF, PNG, přes videa, webové stránky až po klasický dokument ve formátu PDF a Microsoft Word. Před finálním nahráním materiálu je důležité soubor zkontrolovat, zda byl vytvořen v souladu s pravidly pro publikaci na Metodický portál RVP.cz

Nahrané materiály jsou pod licencí CC, a to konkrétně BY-NC-SA (Uveďte původ-Neužívejte dílo komerčně-Zachovejte licenci). Tento materiál se smí sdílet, ať už distribuovat, či množit skrze jakékoliv médium a v jakémkoliv formátu. Rovněž je možná úprava, či určité pozměnění z původní práce.

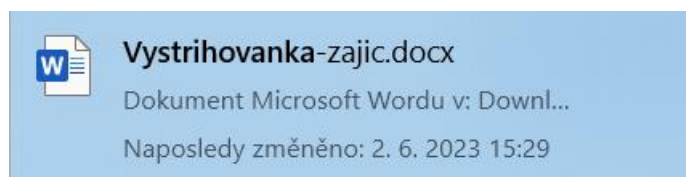
Při těchto podmínkách je nutné dodržet jisté body. Prvním bodem je povinnost uvést autora sdíleného materiálu, přidat k práci odkaz na licenci, a především vyznačit provedené změny. Dále je zakázané užívat ony materiály pro komerční účely. Posledním bodem je zachování licence. To znamená, že pokud budeme dílo nadále upravovat, drobně pozměňovat, či na něj pouze navazovat, musíme své úpravy dále napsat se stejnou licencí, jako byla v materiálu původním.

Obrázek 34: Značky licence CC BY-NC-SA (Zdroj <https://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/3.0/cz/>)

Jako první materiál jsem do portálu nahrála vystřihovánku zajíce. Toto nahrání bylo svým způsobem zkušební, zda později po schválení mohu stejným způsobem vyrobit

a nahrát na portál zbylé návrhy. Soubor s vystřihovankou jsem nahrála jako dokument Microsoft Word.

Obrázek 35: Vystřihovánka zajíc v den nahrání, dokument Microsoft Word (Vlastní zdroj)

Po vytvoření a nahrání konečného souboru vyskočí shrnutí, kde můžeme vidět, že materiál je autorem uzavřený a čeká na přidělení recenzenta. Ve stejnou dobu přijde upozornění o nahrání i na gmail, kde portál sděluje, že je zahájený proces publikace učebního materiálu. Rovněž, že je k materiálu přidělen recenzent, který se na danou část RVP specializuje a nahranou práci zhodnotí.

V gmailu jsou poté rozepsané 3 body: První bod je ten, že nahraný materiál bude bez připomínek publikován. Druhý bod říká, že budou od recenzenta možné připomínky, po kterých bude materiál vrácen k opravě a může být znovu nahrán. Důležité je, že materiál lze opravit pouze dvakrát a opravu hodnotí stejný recenzent jako předtím. Pokud bude materiál recenzentem nepovolen i na potřetí, materiál bude automaticky zamítnut. Třetí bod je rozhodnutí o tom, že je materiál nevhodný, a proto se pro publikaci nehodí.

Shrnutí zahrnuje anotaci, autora, jazyk, speciální vzdělávací potřeby, klíčová slova, druh učebního materiálu, druh interaktivity, cílovou skupinu, stupeň a typ vzdělávání, typickou věkovou skupinu a celkovou velikost nahraného souboru. V horním rohu se zobrazí identifikátor materiálu (číslem), s kterým by se později měli propojit ostatní nahrané materiály.

Materiály byly nahrány na webu rvp.cz a čekaly na recenzní řízení a následně byly po 17 dnech zamítnuty s odůvodněním, že dostatečně nesplňují „*kvalitativní požadavky Metodického portálu RVP.CZ*“. Tyto podmínky lze splnit částečně při doplnění požadavků na tvořivost, aktivní zapojení, spolupráci a řešení praktických problémů z běžného života. Nelze však splnit výtky zmíněné v e-mailu: „*Příspěvky by rovněž měly reagovat na aktuální situaci ve vzdělávání a pokud možno podporovat využití digitálních technologií ve výuce (práce s internetem, schopnost vyhledávat a třídit informace, práce s kancelářskými, grafickými, mobilními a dalšími aplikacemi atd.)*“.

Pro zapojení jemné motoriky (stříhání) nelze aplikovat například u 4letých dětí práci s technologiemi a následné třídění dohledaných informací. Z tohoto důvodu jsem vybrala jiný portál pro publikaci materiálů, a to dумы.cz.

Na portálu dумы.cz se stačí prokliknout na „Vložit DUM“. Otevře se formulář, kde je potřeba vyplnit název materiálu, o jaké zařízení se jedná (MŠ, ZŠ, ...), klíčová slova, anotaci a typ výukového zdroje. Lze také vybrat typ šablony (projekt EU). Poté stačí vybrat soubor (pouze jeden) a materiál odeslat.

Publikované				Schvalované				Zamítnuté			
ID	Název	Vloženo	Akce								
	Vystřihovánka medvěd	06/20/23									
	Vystřihovánka veverka	06/20/23									
	Vystřihovánka jelen	06/20/23									
	Vystřihovánka liška	06/20/23									
	Vystřihovánka zajíc	06/20/23									
Nalezeno: 5											

Obrázek 36: Nahrané materiály dумы.cz ve schvalování (Zdroj <https://www.dумы.cz/materialy/osobni-stranka>)

Následně byly všechny vytvořené materiály nahrány na portál dумы.cz ke schválení. Skryté ID čísla jsou pouze pro interní účely. Na webu nejsou ID veřejné a materiály se dohledávají podle názvu.

Závěr

Bakalářská práce se zaměřuje na střihání a tvorbu vystřihovánek pro rozvoj jemné motoriky. Jedná se především o navržení a realizaci tematického celku a jeho následné otestování v praxi. Následně publikování vytvořeného a otestovaného celku.

V teoretické části se nachází ve stručnosti informace o významu a vývoji jemné motoriky, manipulaci a úchopu. Dále je zde shrnutí o nůžkách, jak s nimi naučit dítě stříhat a jak je správně držet.

Praktická část zahrnuje již zmíněný tematický celek, jeho tvorbu i následné otestování v praxi a konečnou distribuci vytvořených materiálů. Lze říci, že je střiháním jemná motorika rozvíjena. Nejlépe jde tento cíl vidět při střihání stupňujících se úrovní vytvořených návrhů, kdy si dítě může vybrat úroveň, ve které chce stříhat anebo začít postupně od té nejlépe až po tu nejtěžší variantu. Při ztěžování úrovní střihání se zvyšuje především jistota v držení nůžek a také při jednotlivých střízích.

Nakonec zodpovězení otázek z praxe: Jak děti zvládají střihání? Která část tematického celku byla u dětí nejoblíbenější? S čím měly děti největší potíže? Stříhat děti zvládají samy, jen je občas potřeba jim dopomoci se správným držením nůžek. Největší problém u střihání dělá dětem držení papíru v druhé ruce. Nejoblíbenější částí tematického celku byla liška a zajíc, přestože se pak u nich objevovaly největší potíže při střihání. Tímto mohu odpovědět na poslední otázku. Problematické pro děti bylo stříhat čáry, které byly tence zakreslené.

Závěrem lze říci, že cíle práce byly naplněny a publikované materiály mají potenciál nadále rozvíjet jemnou motoriku za pomoci střihání a vystřihovánek.

Resumé

Tato bakalářská práce se zabývá stříháním a tvorbou vystřihovánek pro rozvoj jemné motoriky. Obsahuje teoretickou i praktickou část. V teoretické části se nachází stručné informace o významu a vývoji jemné motoriky, manipulaci a úchopu. Dále představení nůžek, jak je správně držet a jak s nimi naučit děti stříhat. Nakonec krátce shrnutá historie vystřihovánek a osoba, která vyzdvihla vystřihovánky a papírové modely.

Praktická část uvede čtenáře do tematického celku, který se skládá z 5 návrhů a jeho celkové tvorby. Poté jaký je význam a využití vystřihovánek. Následuje reflexe z praxe, kde bylo sledováno při stříhání 13 dětí ve věkovém rozmezí 3–6 let. Zaměření při reflexi bylo na to, kolik je dětem let, jakou rukou stříhají, jak drží nůžky, zdali jsou při stříhání samostatní a jaké jsou jejich stříhy. Po reflexi přichází nakonec finální distribuce materiálů pod licencí CC.

Cizojazyčné resumé

This bachelor thesis deals with cutting and making cut-outs for the development of fine motor skills. It contains theoretical and practical part. The theoretical part contains brief information about the importance and development of fine motor skills, manipulation and grip. Then an introduction to scissors, how to hold them correctly and how to teach children to cut with them. Finally, a brief summary of the history of cut-out books and paper models.

The practical part introduces the reader to the thematic unit, which consists of 5 designs and its overall creation. Then what is the importance and use of cut-out books. This is followed by a reflection from practice where 13 children aged 3–6 years were observed cutting. The focus of the reflection was on how old the children are, what hand they use to cut, how they hold the scissors, whether they are independent when cutting and what their cuts are like. After the reflection comes the final distribution of the materials under CC license.

Poznámkový aparát, seznam použité literatury a pramenů

BEDNÁŘOVÁ, Jiřina a Vlasta ŠMARDOVÁ. *Diagnostika dítěte předškolního věku: co by dítě mělo umět ve věku od 3 do 6 let*. 2. vydání. Ilustroval Richard ŠMARDA. Brno: Edika, 2015. Moderní metodika pro rodiče a učitele. ISBN 978-80-266-0658-1.

Creative commons Česká republika [online]. 2023 [cit. 2023-06-15]. Dostupné z: <http://www.creativecommons.cz/licence-cc/varianty-licence/>

Creative commons [online]. [cit. 2023-06-02]. Dostupné z: <https://search.creativecommons.org/>

GREUTMAN, Heather. *Basics of Fine Motor Skills: Developmental Activities for Kids* [online]. 2017 [cit. 2023-06-07]. ISBN 9781544058337. Dostupné z: <https://www.growinghandsonkids.com/>

Jak naučit používat dítě nůžky?. In: <https://www.hrajsisnami.cz/> [online]. 2021 [cit. 2023-06-07]. Dostupné z: <https://www.msbenese.cz/soubor-strihame-s-detmi-1600-.pdf>

Jak rozvíjet jemnou motoriku u dětí [online]. 2021 [cit. 2023-06-07]. Dostupné z: <https://www.pexo.cz/blog/tipy-a-triky/jak-rozvijet-jemnou-motoriku-u-deti?fbclid=IwAR3ZJOBVy983PsiVnn0TyKTKHK8has8PwkiVkfEngwjHXCqdvrSkLkPko-Y>

Jemná a hrubá motorika [online]. 2015 [cit. 2023-06-07]. Dostupné z: <https://www.specialni-pedagogika.cz/jemna-a-hruba-motorika/>

Kognitivní vývoj v předškolním období [online]. [cit. 2023-06-07]. Dostupné z: https://is.muni.cz/el/ped/jaro2014/SC4BK_ONPS/um/kap6/kap6_2.html

Nenápadné umění: Kdy se do českých zemí dostaly papírové vystřihovánky?. *100+1* [online]. 2022, 1 [cit. 2023-05-20]. Dostupné z: <https://www.stoplusjednicka.cz/nenapadne-umeni-kdy-se-do-ceskych-zemi-dostaly-papirove-vystrihovanky>

Nůžky a kleště [online]. 2023 [cit. 2023-06-07]. Dostupné z: <https://www.levactvi.cz/levak-a-pracovni-nastroje/dilenske-naradi/>

První kroky - pracovní sešit Kumon. Přeložil Kateřina ČEDÍKOVÁ. Praha: Svojtka & Co., 2018. Kumon. ISBN 978-80-256-2438-8.

Sketch. Paint. Create. [online]. [cit. 2023-06-16]. Dostupné z: <https://procreate.com/ipad>

Stříhání nůžkami - učíme se stříhat s malými leváčky [online]. 2013 [cit. 2023-06-07]. Dostupné z: <https://www.levactvi.cz/levak-a-predskolni-vychova/strihani-nuzkami/>

VYSKOTOVÁ, Jana a Kateřina MACHÁČKOVÁ. *Jemná motorika: vývoj, motorická kontrola, hodnocení a testování*. Praha: Grada, 2013. ISBN 978-80-247-4698-2.

Who Invented Scissors? [online]. 2021 [cit. 2023-06-12]. Dostupné z: <https://www.thoughtco.com/who-invented-scissors-4070946>

ZÁRUBA, Jiljí. *Kdo vynalezl nůžky?* [online]. 2019 [cit. 2023-06-07]. Dostupné z: <https://www.ireceptar.cz/hobby/kdo-vynalezl-nuzky-20190927.html>

Seznam obrázků

Obrázek 1: Vystřihovánka Pražského hradu (Zdroj https://www.papirovaarcheologie.cz/z-historie/albatros/)	14
Obrázek 2: Zhotovený tematický celek (Vlastní zdroj)	15
Obrázek 3: Jednotlivé úrovně návrhů, konkrétně vystřihovánky zajíce (Zdroj vlastní)	18
Obrázek 4: Color Companion-vlastní volba barev (Zdroj https://procreate.com/ipad)	19
Obrázek 5: Dotyková gesta-dvěma, třemi a čtyřmi prsty (Zdroj https://procreate.com/ipad)	19
Obrázek 6: Část tematického celku – Jelen (Vlastní zdroj)	22
Obrázek 7: Část tematického celku – Veverka, 3. úroveň vystřihovánky (Vlastní zdroj)	23
Obrázek 8: Část tematického celku – Veverka, 2. úroveň vystřihovánky (Vlastní zdroj)	23
Obrázek 9: Část tematického celku – Veverka, 1. úroveň vystřihovánky (Vlastní zdroj)	24
Obrázek 10: Část tematického celku – Medvěd (Vlastní zdroj)	24
Obrázek 11: Část tematického celku – Liška, 3. úroveň vystřihovánky (Vlastní zdroj)	25
Obrázek 12: Část tematického celku – Liška, 2. úroveň vystřihovánky (Vlastní zdroj)	25
Obrázek 13: Část tematického celku – Liška, 1. úroveň vystřihovánky (Vlastní zdroj)	26
Obrázek 14: Část tematického celku – Zajíc, 3. úroveň vystřihovánky (Vlastní zdroj)	26
Obrázek 15: Část tematického celku – Zajíc, 2. úroveň vystřihovánky (Vlastní zdroj)	27
Obrázek 16: Část tematického celku – Zajíc, 1. úroveň vystřihovánky (Vlastní zdroj)	27
Obrázek 17: Prototyp veverky (Vlastní zdroj)	30
Obrázek 18: Vystřižená a spleená vystřihovánka jelena od D6 (Vlastní zdroj)	31
Obrázek 19: Vystřižený medvěd od CH3 (Vlastní zdroj)	31
Obrázek 20: Vybarvený medvěd od CH3 (Vlastní zdroj)	31
Obrázek 21: Vystřižený zajíc od CH3 (Vlastní zdroj)	32
Obrázek 22: Vybarvený zajíc od CH3 (Vlastní zdroj)	32
Obrázek 23: Vystřižená liška od D7 (Vlastní zdroj)	32
Obrázek 24: Vystřižený zajíc od D8 (Vlastní zdroj)	33
Obrázek 25: Detail na ocas (Vlastní zdroj)	33
Obrázek 26: Vystřižená liška od D8 (Vlastní zdroj)	34
Obrázek 27: Vystřižená liška od D9 (Vlastní zdroj)	34
Obrázek 28: Vystřižený zajíc od D9 (Vlastní zdroj)	35
Obrázek 29: Detail na ocas od D9 (Vlastní zdroj)	35
Obrázek 30: Vystřižená liška od CH4 (Vlastní zdroj)	35
Obrázek 31: Vybarvená liška od CH4 (Vlastní zdroj)	36
Obrázek 32: Formulář pro vložení nového materiálu na portálu dum.rvp.cz (Zdroj https://admin-dum.rvp.cz/)	41
Obrázek 33: Zbarvené odkazy popisů pro úpravy materiálu (Zdroj https://admin-dum.rvp.cz/)	41
Obrázek 34: Značky licence CC BY-NC-SA (Zdroj https://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/3.0/cz/)	42
Obrázek 35: Vystřihovánka zajíc v den nahrání, dokument Microsoft Word (Vlastní zdroj)	43
Obrázek 36: Nahrané materiály dumy.cz ve schvalování (Zdroj https://www.dumy.cz/materialy/osobni-stranka)	44